

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง "การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ปี 2538" มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากรศาสตร์ กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ ของเยาวชน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากรศาสตร์ กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชน

ลักษณะของการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจเพียงครั้งเดียว (One Shot Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือเยาวชนอายุ 18-19 ปี ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 380 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน การนำเสนอข้อมูล เป็นตารางแสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และใช้การทดสอบค่า t-test การวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่แบบเชฟเฟ้ (Scheffé) และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัยโดยใช้โปรแกรม SPSS เมนเฟรม ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา

1.1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ : กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมากกว่าครึ่งหนึ่ง เป็นเพศหญิง และเกือบครึ่งหนึ่งที่เหลือเป็นเพศชาย

การศึกษา : กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า รองลงมา มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมปลายหรือเทียบเท่า

อาชีพ : กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ รองลงมา ได้แก่ เยาวชนที่ทำงานอยู่ในบริษัทเอกชน รัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ มีกิจการส่วนตัว รับจ้าง และยังไม่ประกอบอาชีพตามลำดับ

1.2 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชนของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากวิทยุโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และนิตยสารตามลำดับ โดยเปิดรับข่าวสารประเภทบันเทิงมากที่สุดในทุกสื่อสำหรับในสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุกระจายเสียงมีลักษณะร่วมกันคือ กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจเปิดรับข่าวในประเทศ สารคดีหรือความรู้ทั่วไป และข่าวต่างประเทศ รองลงมาตามลำดับ ส่วนนิตยสารนั้น กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสารคดีหรือความรู้ทั่วไป ข่าวในประเทศ และข่าวต่างประเทศ รองลงมาตามลำดับ

1.3 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

สื่อมวลชน เมื่อเรียงลำดับความถี่ของการเปิดรับข่าวสารการเมืองทั่วไปจากสื่อมวลชนจากมากไปหาน้อยพบว่า เยาวชนให้ความสนใจเปิดรับข่าวสารทางการเมืองทั่วไปจากวิทยุโทรทัศน์

หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และนิตยสาร ตามลำดับ โดยเปิดรับวิทยุโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ในระดับปานกลาง ส่วนวิทยุกระจายเสียงและนิตยสารนั้นอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาลงไปในรายละเอียดของเนื้อหาข่าวสาร ก็พบว่า ในสื่อทั้งสี่ประเภทดังกล่าว เยาวชนสนใจเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับตัวบุคคลทางการเมือง (หมายถึง ข่าวเกี่ยวกับตัวนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภาฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล) มากที่สุด รองลงมาคือข่าวเกี่ยวกับการทำงานขององค์กรทางการเมือง (หมายถึง ข่าวการทำงานของรัฐบาล รัฐสภา และพรรคการเมืองฝ่ายค้าน) และข่าวการเมืองในต่างประเทศ ตามลำดับ

สื่อบุคคล ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองทั่วไปจากสื่อบุคคลนั้นพบว่า เยาวชนเปิดรับข่าวสารทางการเมืองทั่วไปจากบุคคลในครอบครัวมากที่สุด รองลงมา คือจากกลุ่มเพื่อน และครูอาจารย์ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในด้านเนื้อหาของข่าวสารในแต่ละสื่อ ก็พบว่า ในการเปิดรับข่าวสารจากบุคคลในครอบครัวและจากกลุ่มเพื่อน เยาวชนเปิดรับข่าวสารที่เป็นความคิดเห็นทางการเมืองทั่วไปมากที่สุด รองลงมา คือข่าวเกี่ยวกับตัวบุคคลทางการเมือง (ซึ่งได้แก่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีสมาชิกวุฒิสภาฝ่ายค้าน และฝ่ายรัฐบาล) และข่าวการทำงานขององค์กรทางการเมือง (ซึ่งได้แก่ รัฐบาล รัฐสภา และพรรคการเมืองฝ่ายค้าน) ในระดับปานกลาง และเปิดรับข่าวการเมืองในต่างประเทศในระดับน้อย ทางด้านการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากครูอาจารย์ พบว่า เยาวชนเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับความคิดเห็นทางการเมืองจากครูอาจารย์ค่อนข้างน้อย รองลงมาคือข่าวการทำงานขององค์กรทางการเมือง ข่าวเกี่ยวกับตัวบุคคลทางการเมือง และข่าวการเมืองในต่างประเทศ ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยเช่นเดียวกัน

1.4 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่าง

สื่อมวลชน เยาวชนเปิดรับข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากวิทยุโทรทัศน์ในระดับมาก รองลงมาคือ จากวิทยุกระจายเสียงและหนังสือพิมพ์ในระดับปานกลาง และจากนิตยสารในระดับน้อยเมื่อพิจารณาในเนื้อหาของข่าวสารจากสื่อทั้งสี่ประเภท ก็พบว่า เยาวชนเปิดรับสื่อรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิออกเสียงหรือสื่อหาเสียงของพรรคการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือข่าวการหาเสียงของพรรคการเมือง และการวิเคราะห์สถานการณ์การเลือกตั้ง ตามลำดับ

สื่อบุคคล เยาวชนเปิดรับข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้ง จากบุคคลในครอบครัวมากที่สุด รองลงมาคือจากกลุ่มเพื่อน และจากครูอาจารย์ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในเนื้อหาของข่าวสาร พบว่า จากการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากบุคคลในครอบครัว และกลุ่มเพื่อนนั้น เยาวชนเปิดรับการชักชวนกันไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากที่สุด รองลงมาคือการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง สถานการณ์การเลือกตั้งทั่วไป และนโยบายของพรรคการเมืองต่างๆ ตามลำดับ ส่วนการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากครูอาจารย์นั้น พบว่าแตกต่างจากลักษณะดังกล่าวในตอนท้ายเล็กน้อย กล่าวคือ เยาวชนเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายของพรรคการเมือง มากกว่าการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง

สื่อเฉพาะกิจ ผลการวิจัย พบว่า เยาวชนเปิดรับสื่อเฉพาะกิจเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากพรรคการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือ จากทางราชการ และเอกชนตามลำดับ เมื่อพิจารณาในประเภทของสื่อ ก็พบว่า เยาวชนเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับแจก (ซึ่งได้แก่ใบปลิว แผ่นพับ สติกเกอร์ ปฏิทิน เป็นต้น) และสื่อที่ติดอยู่กับที่ (ซึ่งได้แก่ ไปสเตอร์หรือแผ่นป้าย) จากทางพรรคการเมืองในระดับมาก จากทางราชการและหน่วยงานเอกชนในระดับปานกลาง

สำหรับสื่อที่เป็นขบวนการหรือรณรงค์กระจายเสียงนั้น เยาวชนเปิดรับจากทางพรรคการเมืองในระดับปานกลาง จากทางราชการและหน่วยงานเอกชนในระดับน้อย และในส่วนของวิทยุกระจายเสียงของพรรคการเมืองนั้น เยาวชนมีการเปิดรับในระดับปานกลางเท่านั้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ

สรุปผลการวิจัยที่ได้ตามข้อสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยยอมรับสมมติฐานในบางส่วน กล่าวคือ ในภาพรวม พบว่าพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคลของเยาวชน มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยทั้ง 6 องค์ประกอบ ซึ่งได้แก่ ความสนใจทางการเมือง

ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความสำนึกทางการเมือง อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่สำหรับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อเฉพาะกิจนั้น มีความสัมพันธ์เฉพาะกับความสำนึกทางการเมืองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และมีความสัมพันธ์กับความไว้วางใจทางการเมืองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เป็นที่น่าสังเกตว่าทัศนคติทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อใดเลย

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละสื่อพบว่า

สื่อมวลชน

การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความสำนึกทางการเมือง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุกระจายเสียง มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความไว้วางใจทางการเมือง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและความสำนึกทางการเมือง

การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากนิตยสาร มีความสัมพันธ์กับความไว้วางใจทางการเมือง นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

โดยสรุป จะพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อวิทยุโทรทัศน์มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากที่สุด รองลงมาคือสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และนิตยสาร ตามลำดับ

สื่อบุคคล

การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากบุคคลในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง ความสำนึกทางการเมือง และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง แต่ไม่สัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมือง

แบบประชาธิปไตย

การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง ความสำนึกทางการเมือง และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง แต่ไม่สัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และความไว้วางใจทางการเมือง

การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากครูอาจารย์ มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความสำนึกทางการเมือง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความสนใจทางการเมือง

โดยสรุป จะพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากบุคคลในครอบครัว มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากที่สุด รองลงมาคือการเปิดรับข่าวสารจากกลุ่มเพื่อน และครูอาจารย์ ตามลำดับ

สื่อเฉพาะกิจ

การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อเฉพาะกิจ ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับแจกมีความสัมพันธ์ทางลบกับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งหมายความว่าหากเยาวชนเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับแจกมากก็จะมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยน้อยลง

การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากโปสเตอร์หรือแผ่นป้ายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความสำนึกทางการเมือง

การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากขบวนแห่หรือรถกระจายเสียง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมือง

การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากการอภิปรายหาเสียงของพรรคการเมืองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความไว้วางใจทางการเมืองและความสำนึกทางการเมือง

สมมติฐานข้อที่ 2 การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร

ในภาพรวม การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากที่สุด รองลงมาคือการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน กล่าวคือเยาวชนผู้ไปใช้สิทธิและผู้ไม่ไปใช้สิทธิ มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มเยาวชนผู้ไปใช้สิทธิมีระดับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อดังกล่าวมากกว่ากลุ่มผู้ไม่ไปใช้สิทธิ

แต่สำหรับสื่อเฉพาะกิจนั้น ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อเฉพาะกิจ ในกลุ่มเยาวชนผู้ไปใช้สิทธิและผู้ไม่ไปใช้สิทธิ

เมื่อแยกดูในรายละเอียดของแต่ละสื่อพบว่า

สื่อมวลชน การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชน โดยเยาวชนที่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์มากกว่าเยาวชนที่ไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

อย่างไรก็ตาม ไม่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุกระจายเสียงและนิตยสารระหว่างกลุ่มผู้ไปใช้สิทธิและกลุ่มผู้ไม่ไปใช้สิทธิ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุกระจายเสียงและนิตยสารไม่มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชน

สื่อบุคคล การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากบุคคลในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และครูอาจารย์นั้นมีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง กล่าวคือ เยาวชนกลุ่มที่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อดังกล่าวมากกว่าเยาวชนกลุ่มที่ไม่ไปเลือกตั้ง

สื่อเฉพาะกิจ การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อเฉพาะกิจประเภทต่างๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเลย เนื่องจากไม่พบความแตกต่างในการเปิดรับสื่อ

เฉพาะกิจระหว่างกลุ่มเยาวชนที่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งและกลุ่มที่ไม่ไปเลือกตั้ง

โดยสรุป การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลในครอบครัวมีความสัมพันธ์มากที่สุดกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร รองลงมาคือ การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อหนังสือพิมพ์ จากกลุ่มเพื่อน จากวิทยุโทรทัศน์ และจากครูอาจารย์ ตามลำดับ

สมมติฐานข้อที่ 3 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านความไว้วางใจทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของเยาวชนในกรุงเทพมหานครมากที่สุด รองลงมาคือ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความสำนึกทางการเมือง ทศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และความสนใจทางการเมือง ตามลำดับ กล่าวคือ เยาวชนผู้ไปใช้สิทธิมีค่าเฉลี่ยของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยดังกล่าว แตกต่างจากกลุ่มเยาวชนที่ไม่ไปใช้สิทธิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มผู้ไปใช้สิทธิมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยดังกล่าวสูงกว่ากลุ่มผู้ไม่ไปใช้สิทธิ

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ พบว่า ไม่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทางด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองระหว่างเยาวชนผู้ไปใช้สิทธิและผู้ไม่ไปใช้สิทธิ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงของเยาวชน

สมมติฐานข้อที่ 4 ปัจจัยทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ ของเยาวชน ในกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยทางด้านเพศ ในภาพรวม ปัจจัยทางด้านเพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจเลย และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของสื่อทั้ง 4 ประเภทก็ไม่พบความสัมพันธ์เช่นเดียวกัน

ปัจจัยทางด้านการศึกษา ในภาพรวม ปัจจัยด้านการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับ ข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจ แต่สัมพันธ์กับการ เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล กล่าวคือ เยาวชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีการ เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมากกว่า เยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษา

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดประเภทของสื่อพบว่า การ เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจาก นิตยสาร จากบุคคลในครอบครัว และจากขบวนแห่หรือรถกระจายเสียง มีความสัมพันธ์กับปัจจัย การศึกษา กล่าวคือ เยาวชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่ามีการ เปิดรับ ข่าวสารทางการเมืองจากนิตยสารมากกว่า เยาวชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ส่วน เยาวชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีการ เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากบุคคลใน ครอบครัวยุสูงกว่า เยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษา และเยาวชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอน ปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น มีการ เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากขบวนแห่ หรือรถกระจายเสียง มากกว่า เยาวชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี

ปัจจัยทางด้านอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจ ทั้งในภาพรวมและในรายละเอียดประเภทของสื่อ แต่สัมพันธ์กับการ เปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากสื่อบุคคล กล่าวคือ ในภาพรวมเยาวชนที่ยัง เป็นนิสิตนักศึกษามีการ เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมากกว่า เยาวชนที่ทำงานในบริษัทเอกชน เช่นเดียวกับในรายละเอียดประเภท ของสื่อบุคคล ที่พบว่า เยาวชนที่ยัง เป็นนิสิตนักศึกษามีการ เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากบุคคล ในครอบครัวและครูอาจารย์มากกว่า เยาวชนที่ทำงานในบริษัทเอกชน นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

สมมติฐานข้อที่ 5 ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตยของเยาวชน ในกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยทางด้านเพศ มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเฉพาะ กับองค์ประกอบทางด้านความสนใจทางการเมืองเท่านั้น กล่าวคือ เพศหญิงมีความสนใจทางการเมืองมากกว่า เพศชาย นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

ปัจจัยทางการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความสนใจทางการเมือง กล่าวคือ ในด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองพบว่า เยาวชนที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญาตรมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากกว่า เยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษา ส่วนเยาวชนที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากกว่าเยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษา , เยาวชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา และ เยาวชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

ส่วนความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองนั้น พบว่า เยาวชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองมากกว่า เยาวชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา

ในด้านความสนใจทางการเมือง ก็พบว่า เยาวชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีมีความสนใจทางการเมืองมากกว่า เยาวชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น, เยาวชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา และ เยาวชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

ปัจจัยทางด้านอาชีพ มีความสัมพันธ์ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และ ความสำนึกทางการเมือง กล่าวคือ เยาวชนที่ยัง เป็นนิสิตนักศึกษา มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยดังกล่าว สูงกว่า เยาวชนที่ประกอบอาชีพรับจ้าง และ เยาวชนที่เป็นนิสิตนักศึกษา ยังมีความสำนึกทางการเมืองสูงกว่า เยาวชนที่ทำงานในบริษัทเอกชนอีกด้วย

นอกจากนี้ ยังพบว่า เยาวชนที่ประกอบอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจมีความไว้วางใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และ ความสำนึกทางการเมืองสูงกว่า เยาวชนที่ประกอบอาชีพรับจ้าง

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลการวิจัย เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์และง่ายต่อการทำความเข้าใจ ผู้วิจัยได้แยกพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร
2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร
3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ ในระดับความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งจะได้แยกพิจารณา เป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

ปัจจัยทางด้านเพศ

ในภาพรวม ปัจจัยทางด้านเพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจเลย และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของสื่อทั้ง 4 ประเภทก็ไม่พบความสัมพันธ์เช่นเดียวกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ขัดกับงานวิจัยของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523) ที่พบว่า เพศมีอิทธิพลต่อการมีระดับการเปิดรับข่าวสารการเมืองที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ชายมีระดับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงในประเด็นนี้ ผู้วิจัยคิดว่า ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงจากงานวิจัยเมื่อกว่า 10 ปีที่ผ่านมา ผู้หญิงได้มีการศึกษาที่สูงขึ้นเท่าเทียมกับผู้ชาย และมีบทบาทในสังคมมากกว่าในอดีต สภาพการณ์เช่นนี้ทำให้ ผู้หญิงต้องแสวงหาข่าวสารที่ทันสมัยเพื่อประโยชน์ของตนเอง

ปัจจัยทางด้านการศึกษา

ในภาพรวม ปัจจัยทางด้านการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากสื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจ แต่สัมพันธ์กับการ เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล ดังนี้คือ เยาวชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากสื่อบุคคลมากกว่า เยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษา อาจเป็นเพราะว่า เยาวชนที่อยู่ในสถานศึกษามัก จะมีการรวมกลุ่มกันสนทนา หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองระหว่างเพื่อนฝูง ซึ่งเป็น นักศึกษาด้วยกัน เนื่องจากบุคคลที่มีการศึกษาสูงมักจะ เห็นความสำคัญของการเมืองที่มีต่อตนเอง และเห็นความสำคัญของตนเองที่มีต่อการเมืองด้วย ดังนั้นเยาวชนที่เป็นนิสิตนักศึกษาจึงเห็นความ สำคัญของการสนทนา เรื่องการเมืองระหว่างบุคคลในครอบครัว ครูอาจารย์ และเพื่อน เพื่อที่จะ ติดตามความเป็นไปของบ้านเมืองที่มีผลต่อตัวเขา ในขณะที่ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาขาดปัจจัยพื้นฐานคือ "การศึกษา" ดังนั้นเขาจึงอาจมองไม่เห็นความสำคัญของการเมืองที่จะมีผลต่อตัวเขาใน ระดับกว้าง บุคคลที่ขาดการศึกษาจะมีกรอบอ้างอิงเฉพาะเรื่องส่วนตนที่ใกล้ชิด เช่น การทำมาหากิน การหาเลี้ยงครอบครัว เป็นต้น ซึ่งทำให้เขาไม่สามารถโยงเรื่องราวที่ไกลตัวมาเป็น เรื่องที่สำคัญในชีวิตของตนได้ ผู้ที่ไม่มีการศึกษาจึงไม่มีความเดือดร้อน หรือกังวลใจว่าการตัดสินใจทางการเมืองหรือนโยบายทางการเมืองที่ออกมาจะสำคัญหรือไม่สำคัญ หรือจะมีผลกระทบต่อตัวเขาหรือไม่ ความสนใจเปิดรับข่าวสารทางการเมืองบุคคลต่าง ๆ จึงเป็นไปในระดับน้อย

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดประเภทของสื่อ พบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการ เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากนิตยสาร จากบุคคลในครอบครัว และจากขบวนการ หรือรท กระจ่ายเสียง แตกต่างกันไปตามระดับการศึกษา ดังนี้คือ

เยาวชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากนิตยสารมากกว่า เยาวชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

เยาวชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจาก บุคคลในครอบครัวสูงกว่า เยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษา

เยาวชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากขบวนการแพร่หรือกระจายเสียง มากกว่าเยาวชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

ผลการวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นว่า เยาวชนในระดับการศึกษาแตกต่างกันก็ย่อมมีความสนใจในสื่อที่ต่างกักัน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้การสื่อสารทางการเมืองเพื่อการพัฒนา จะต้องนำผลการวิจัยนี้มาพิจารณาต่อไปในการเลือกใช้สื่อให้เหมาะกับกลุ่ม เป้าหมาย

ปัจจัยทางด้านอาชีพ

ปัจจัยทางด้านอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจทั้งในภาพรวม และในรายละเอียดประเภทของสื่อ ทั้งนี้เยาวชนต่างอาชีพมีการเปิดรับสื่อทั้งสองประเภทในระดับที่ไม่แตกต่างกัน แต่พบว่าปัจจัยด้านอาชีพมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล ดังนี้คือ ในภาพรวม เยาวชนที่ยังเป็นนิสิตนักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมากกว่าเยาวชนที่ทำงานในบริษัทเอกชน เช่นเดียวกับในรายละเอียดประเภทของสื่อบุคคล ที่พบว่า เยาวชนที่ยังเป็นนิสิตนักศึกษามีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากบุคคลในครอบครัว และครูอาจารย์ มากกว่าเยาวชนที่ทำงานในบริษัทเอกชน แสดงให้เห็นว่า เยาวชนที่เป็นนิสิตศึกษานั้นยังได้รับอิทธิพลจากครอบครัวและครูอาจารย์ในสถานศึกษาอยู่มาก จึงยังคงมีความผูกพันกับสถาบันทั้งสองและเนื่องจากความใกล้ชิดจึงทำให้มีการเปิดรับข่าวสารจากสถาบันดังกล่าว มากกว่าเยาวชนที่ทำงานแล้ว ซึ่งเป็นผู้ที่ห่างไกลจากสถานศึกษาและเริ่มห่างจากครอบครัวมากขึ้น

2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชนในกรุงเทพมหานครใน 2 ปัจจัยหลัก คือ

1. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ซึ่งได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ

2. พฤติกรรมการ เปิดรับข่าวสารทางการเมือง ซึ่งได้แก่ การ เปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ

ซึ่งผู้วิจัยจะได้แยกอภิปรายเป็นหัวข้อ ดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยทางประชากรศาสตร์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ปัจจัยทางด้านเพศ

จากการวิจัย พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เฉพาะทางด้านความสนใจทางการเมืองเท่านั้น กล่าวคือ เยาวชนหญิงมีความสนใจทางการเมืองมากกว่า เยาวชนชาย นอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

ในด้านความสนใจทางการเมืองที่แตกต่างกันระหว่าง เยาวชนหญิงและ เยาวชนชายนี้ ผลที่ออกมาอาจขัดกับค่านิยมในอดีตที่สังคมให้แก่ผู้หญิง กล่าวคือ สังคมมักมองว่า เรื่องการบ้านการเมือง เป็นเรื่องของผู้ชาย ส่วนผู้หญิงควรสนใจเฉพาะการบ้านการเมืองเรือนมากกว่า แต่ในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงออกมาทำงานนอกบ้านมากขึ้น มีบทบาทในการเมืองมากขึ้น ถึงขั้นเป็นนักการเมืองหญิงที่มีชื่อเสียงก็มีมาก จากภาพลักษณ์ตรงนี้ อาจมีส่วนทำให้ เยาวชนหญิงหันมาให้ความสนใจทางการเมืองมากกว่า เยาวชนชายก็เป็นได้

ส่วนในด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอื่น ๆ นั้นไม่พบว่าทั้งสองเพศนี้จะมี ความแตกต่างกันจริง ซึ่งขัดกับงานวิจัยในอดีต อาทิ งานวิจัยทางด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของ ชัยวัฒน์ รัชจร (2522) ที่พบว่า เพศมีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยผู้ชายมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากกว่าผู้หญิง และงานวิจัยของ ชลอ ไบเจริญ (2519) ที่พบเช่นกันว่า เยาวชนชายมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากกว่า เยาวชนหญิง และงานวิจัยในด้านทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และความสำนึกทางการเมืองของ ไกรรฐ จิระบุตร (2520) ที่พบว่า นิสิตนักศึกษาชายมี ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและมีความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองมากกว่า นิสิตนักศึกษาหญิง

โดยสรุปแล้วผลของการศึกษาวิจัยที่พบว่า ตัวแปรเพศ ไม่เกี่ยวข้องการมีวัฒนธรรมทางการเมืองในบางประเด็น ซึ่งขัดกับผลงานวิจัยในอดีตที่นำมาอ้างอิงนั้น ทั้งนี้เนื่องจาก งานวิจัยดังกล่าวมีอายุมากกว่า 10 ปีขึ้นไป เมื่อมาถึงปัจจุบัน สภาพสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากกว่าในอดีต อีกทั้งงานวิจัยในอดีตเป็นการศึกษากลุ่มประชากรในต่างจังหวัด ซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างประชากรในงานวิจัยนี้ ที่มุ่งศึกษาเยาวชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจสูง เป็นแหล่งรวมขององค์ความรู้ และการสื่อสารที่สำคัญ ดังนั้น ในสภาพสังคมกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน เยาวชนหญิงจึงได้รับการศึกษาและมีบทบาทในสังคมมากกว่าในอดีตซึ่งมีผลให้เยาวชนหญิงมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างจากเยาวชนเพศชายเท่าใดนัก

ปัจจัยทางด้านการศึกษา

จากการวิจัยพบว่า เยาวชนยิ่งมีการศึกษาที่สูงขึ้นก็จะยิ่งมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความสนใจทางการเมืองมากขึ้น ดังต่อไปนี้คือ

ในด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง พบว่า เยาวชนที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญา มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากกว่าเยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษา เยาวชนที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากกว่าเยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษา มากกว่าเยาวชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา และมากกว่าเยาวชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า

ส่วนความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองนั้น พบว่า เยาวชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง มากกว่าเยาวชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา

ในด้านความสนใจทางการเมือง ก็พบว่า เยาวชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีความสนใจทางการเมืองมากกว่าเยาวชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น มากกว่าเยาวชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญา และมากกว่าเยาวชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ยิ่งเยาวชนมีการศึกษาสูงก็ย่อมมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยดังกล่าวสูงขึ้นด้วย ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2526) ที่พบว่าโดย

ทั่วไปบุคคลที่มีการศึกษาสูงจะตระหนักถึงความเกี่ยวข้อง และผลกระทบจากรัฐบาลที่มีต่อตนเอง จะมีความสนใจทางการเมือง มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำกว่า นอกจากนี้ยังตรงกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ รัชชจร (2522) และ ชลอ ไบเจอร์ (2519) ที่พบว่าระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และตรงกับที่ อัลมอนด์ และเวอร์บา กล่าวไว้ว่า ความเข้าใจทางการเมืองนั้น ปัจจัยสำคัญอยู่ที่การศึกษา ซึ่งทั้งสองคนพบว่า การศึกษาทำให้คนมีความรู้เรื่องการเมืองดีขึ้น และมีความเชื่อมั่นสูงในบทบาททางการเมืองของตน สถานศึกษามีบทบาทอย่างสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพของ ผู้ที่เข้ามาศึกษาและก่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างไปจากบุคคลที่มีการศึกษาต่ำ เช่น คนที่มีการศึกษาสูงย่อมจะมีความสนใจทางการเมือง มากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ (Gabriel A. Almond and Sidney Verba, 1965)

ทั้งนี้เนื่องจากเรื่องของการเมืองเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อคนทุกคนในสังคม ผู้ที่มีการศึกษาดี ย่อมมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเป็นอย่างดี ตลอดจนมีความเข้าใจดีว่าการเมือง การปกครองนั้นจะส่งผลกระทบต่อตนเองและบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ดังนั้นด้วยความตระหนักถึง อิทธิพลทางการเมืองที่มีต่อตนเอง บุคคลที่มีการศึกษาจึงต้องมีความกระตือรือร้นสนใจข่าว การบ้านการเมือง รวมทั้งยังมีความรู้สึกเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย ของรัฐบาล เนื่องจากการศึกษาจะอบรมให้บุคคลมีประสิทธิภาพ มีการฝึกฝนให้ใช้เหตุผล และ เชื่อมั่นในการใช้เหตุผลจัดการปัญหาต่าง ๆ ทำให้เขาเชื่อมั่นว่าเขาจะมีบทบาทที่มีประสิทธิภาพใน การเมืองด้วย (พุทธวิธาน ชุมพล, 2531) และบุคคลก็จะเกิดความเชื่อมั่นในการเข้ามามี ส่วนร่วมทางการเมืองในที่สุด

ปัจจัยทางด้านอาชีพ

จากการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านอาชีพมีความสัมพันธ์ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทาง การเมือง และความสำนึกทางการเมือง กล่าวคือ เยาวชนที่ยังเป็นนิสิตนักศึกษามีวัฒนธรรมทาง การเมืองแบบประชาธิปไตยดังกล่าวสูงกว่าเยาวชนที่ประกอบอาชีพรับจ้าง ทั้งนี้เพราะเยาวชนที่เป็นนิสิตนักศึกษายังมีโอกาสได้รับการศึกษามากกว่าเยาวชนที่ทำงานแล้ว จึงทำให้เป็นผู้ที่มี

ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และรู้ว่าการเมืองมีอิทธิพลต่อชีวิตของตนเช่นไร จึงทำให้เป็นผู้ที่ตระหนักถึงบทบาทของตนเองที่มีต่อการเมือง (ความสำนึกทางการเมือง) และมีความมั่นใจว่าตนเองจะมีบทบาทต่อการเมืองในลักษณะหนึ่งลักษณะใดได้ เช่น การแสดงความคิดเห็นของตนผ่านสื่อมวลชน เป็นต้น และเมื่อเยาวชนตระหนักว่าตนเองสามารถมีบทบาททางการเมืองได้แล้วก็จะเกิดความไว้วางใจในระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะตระหนักดีว่าบุคคลและองค์กรทางการเมืองจะต้องรับฟังเสียงของประชาชนในการปกครองบ้านเมือง

จากการอภิปรายข้างต้นจะเห็นได้ว่า อาชีพนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาของเยาวชนด้วย กล่าวคือ คนที่มีการศึกษาก็ย่อมมีโอกาสในการประกอบอาชีพที่ดี และเมื่อบุคคลมีการศึกษาก็ย่อมมีความรู้ มีโอกาส และรู้ช่องทางที่ตนเองจะมีบทบาททางการเมือง มากกว่าเยาวชนที่มีการศึกษาน้อยกว่า ดังที่ได้อภิปรายไว้ข้างต้นในหัวข้อการศึกษากับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่สามารถนำมาอธิบายความเป็นไปได้ที่เยาวชนที่เป็นนิสิตนักศึกษาจะมีองค์ประกอบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยดังกล่าวสูงกว่า เยาวชนที่ประกอบอาชีพรับจ้าง

นอกจากนี้ ยังพบว่า เยาวชนที่ประกอบอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจมีความไว้วางใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความสำนึกทางการเมืองสูงกว่า เยาวชนที่ประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ทำงานใกล้ชิดกับองค์กรรัฐบาลย่อมมีความไว้วางใจในระบบการเมือง มีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนต่อการเมือง รวมทั้งตระหนักดีว่าตนสามารถเข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองได้มากกว่า เยาวชนที่ประกอบอาชีพรับจ้างซึ่งมีความรู้สึก หรือความเชื่อทางการเมืองดังกล่าวในระดับที่น้อยกว่า ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอาชีพเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพ และโอกาสทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาด้วย นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมในที่ทำงานก็เป็นส่วนหนึ่งในการกล่อมเกลาคำคิดทางการเมืองของเยาวชนด้วย เพราะการที่เยาวชนทำงานในองค์กรของราชการ เยาวชนนั้นก็ย่อมที่จะได้รับอิทธิพลทางความคิดในการทำงานขององค์กรนั้น ๆ ด้วย

ผลการวิจัยยังพบอีกว่า เยาวชนที่เป็นนิสิตนักศึกษามีความสำนึกทางการเมืองสูงกว่า เยาวชนที่ทำงานในบริษัทเอกชน เนื่องจากเยาวชนที่เป็นนิสิตนักศึกษานั้นยังคงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ได้รับการกล่อมเกล่าทางการเมืองจากครูอาจารย์ในสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะครูอาจารย์มีบทบาททั้งโดยทางตรงและทางอ้อมในการกล่อมเกล่าทางการเมืองให้แก่เยาวชน กล่าวคือ ในทางตรง คือ

การที่ครูอาจารย์สอนเรื่องบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่เยาวชน ดังที่ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ได้อธิบายไว้ว่า สถาบันการศึกษาจะทำให้เด็กและเยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับ โลกการเมืองและบทบาททางการเมืองของตนเอง เด็กจะได้เรียนรู้ถึงสถาบันการเมืองและความสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างระบบการเมืองกับตนเอง (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2526) อันจะทำให้ เยาวชนนั้นเกิดความสำนึกในบทบาทของตนเองที่ควรมีต่อการเมือง และในทางอ้อม คือการที่ครู อาจารย์นำข่าวสารการเมืองมาพูดคุยให้เยาวชนได้รับรู้ความเป็นไปของบ้านเมือง และรับรู้ใน บทบาทของตนที่ควรมีต่อบ้านเมือง สิ่งเหล่านี้อาจทำให้เยาวชนที่เป็นนิสิตนักศึกษาที่มีความสำนึก ทางการเมืองมากกว่า เยาวชนที่ทำงานในบริษัทเอกชนก็เป็นได้

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันทางอาชีพก็ย่อมมีผลให้เยาวชนมีองค์ ประกอบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันไปด้วยซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน การพัฒนาการเมืองควรที่จะได้นำมาพิจารณาในการวางแผนรณรงค์ เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยต่อไป

2.2 พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ กับวัฒนธรรมทางการเมือง แบบประชาธิปไตย

ในกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง หรือการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในสังคมนั้น สิ่งสำคัญที่จะขาดเสียไม่ได้ในกระบวนการดังกล่าว ก็คือ "การสื่อสาร" โดยผ่านตัวแทนหรือสถาบันที่สำคัญต่างๆ ในสังคม บางตัวแทนก็มีบทบาทต่อการสร้างการเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรง เช่น การสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในสถานศึกษา แต่บางตัวแทนก็มีบทบาทใน ทางอ้อมหรือแฝงเร้น เช่น การพูดคุยในครอบครัว กลุ่มเพื่อน หรือในกลุ่มครูอาจารย์ เป็นต้น ตัว แทนที่สำคัญในกระบวนการดังกล่าว ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถาบันการศึกษา พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ หน่วยงานราชการ และสื่อมวลชน ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา บทบาทของตัวแทนเหล่านี้ในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในทางอ้อม โดย ผู้วิจัยจะแยกอภิปรายตามประเภทของการสื่อสาร ดังต่อไปนี้

สื่อมวลชนกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ในสังคมยุคข่าวสารเช่นปัจจุบัน มีการแพร่กระจายของข่าวสารทางการเมืองและข่าวสารอื่น ๆ อย่างรวดเร็ว เนื่องจากความก้าวหน้าของวิทยาการในด้านการสื่อสาร นอกจากสื่อมวลชนจะมีบทบาทในการกระจายข่าวสารแล้ว ยังมีบทบาทในการส่งผ่านค่านิยม ความเชื่อที่สำคัญ ๆ ในสังคมนั้นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ดังผลการวิจัยในครั้งนี ที่พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนของเยาวชน มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยทั้ง 6 องค์ประกอบ ซึ่งได้แก่ ความสนใจทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความสำนึกทางการเมือง อย่างไรก็ตามไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองกับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งผู้วิจัยจะได้แยกอภิปรายในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

การสร้าง ความสนใจทางการเมือง

การเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นข่าวความเคลื่อนไหว การดำเนินงานของรัฐบาล พรรคการเมือง และข่าวเกี่ยวกับตัวบุคคลในทางการเมือง รวมทั้งข่าวคราวการเมืองในต่างประเทศ มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดความสนใจในทางการเมือง ดังที่ ดร. เสรี วงษ์มณฑา อภิปรายไว้ว่า ในสมัยก่อนนั้นคนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจการเมืองนัก เพราะไม่ค่อยได้รู้ข่าวคราวของการเมือง ไม่เคยพบเห็นนักการเมืองหรือผู้บริหาร แต่ในปัจจุบันนี้ข่าวคราวของรัฐบาลมีให้อ่านกันประจำ นักการเมืองจะเป็นข่าวให้เห็นทั้งใน หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เสียงพูดของเขามีให้ได้ยินทางวิทยุกระจายเสียง เรื่องราวของเขาจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ทางนิตยสารอยู่เป็นประจำ เพราะฉะนั้นคนยุคนี้อาจสนใจข่าวสารบ้านเมืองเพิ่มมากขึ้น (เสรี วงษ์มณฑา, 2537)

จากการวิจัยในครั้งนี พบว่าสื่อมวลชนเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสร้างความสนใจทางการเมืองให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนผู้รับสาร เช่นเดียวกับงานวิจัยของ เจตน์ศักดิ์ แสงสิงแก้ว (2523) และของ แม็คคอมบส์ และมัลลินส์ (Mc Combs & Mullins, 1973) ที่พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสนใจทางการเมือง ได้แก่ การเปิดรับสื่อมวลชน

นอกจากนี้จากการวิจัย ยังพบว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อที่มีความสัมพันธ์กับความสนใจทางเมืองตามลำดับ ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์ถึงผลที่ได้จากปัจจัยดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร (หมายถึง สื่อมวลชน) และข่าวสาร (เนื้อหาสาร) ที่จะเป็นตัวสร้างความสนใจทางการเมืองให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับสาร ดังผลการวิจัยของ วียดา เกียวกุล (2538) ที่พบว่า วิทยุโทรทัศน์ในปัจจุบันนั้นมีการนำเสนอข่าวสารการเมืองเป็นประจำ และมีปริมาณมากกว่าข่าวประเภทอื่น ทั้งนี้จากการสำรวจเนื้อหาของข่าวในหนึ่งสัปดาห์ พบว่าสถานีส่วนใหญ่เสนอข่าวหนักกว่าข่าวเบาในสัดส่วน 2:1 นอกจากนี้ยังมีกรนำเสนอข่าวสารที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เยาวชนในกรุงเทพมหานครมีความสนใจทางการเมืองได้ ดังที่ ดร.เสรี วงษ์มณฑา อภิปรายไว้ในตอนต้น ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการจัดวาระทางการสื่อสารทางการเมืองของสื่อมวลชน (Agenda-setting) ของมัลคอล์ม แม็คคอมบส์ และโดนัลด์โชว์ (McCombs, M.E. and Shaw D.L., 1972) ซึ่งมองว่าการที่สื่อมวลชนให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ย่อมจะทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจและเห็นความสำคัญข่าวสารนั้น ๆ ตามไปด้วย แสดงให้เห็นว่าหากสื่อมวลชนเสนอข่าวสารทางการเมืองในปริมาณมากแล้ว เยาวชนที่เปิดรับข่าวสารก็ย่อมจะเกิดความสนใจข่าวสารการเมืองนั้น ๆ ด้วย

2) ปัจจัยด้านผู้รับสาร ในแนวคิดที่ว่าเมื่อผู้รับสารมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมากก็จะทำให้มีความสนใจทางการเมืองมากขึ้นด้วย ดังผลการวิจัยเชิงประจักษ์หลาย ๆ ชิ้นในต่างประเทศ อาทิ Atkin และ Neuendor ได้ศึกษาการชมข่าวโทรทัศน์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า การชมข่าวโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์กับความสนใจในกิจกรรมของประธานาธิบดีในระดับ +.47 และสัมพันธ์กับระดับความสนใจในเหตุการณ์ Iranian ในระดับ +.56 (Nimmo and Sanders, 1981 citing Atkin and Neuendor, N.D.) เช่นเดียวกับที่ Tolley พบว่า โทรทัศน์เป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นในความสนใจเรื่องสงครามเวียดนามในหมู่นักเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน (Nimmo and Sanders, 1981 citing Tolley, 1973) เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้ที่พบว่า เยาวชนสนใจเปิดรับข่าวการเมืองทั่วไปและข่าวสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งในระดับปานกลาง และเยาวชนก็มีความสนใจทางการเมืองในระดับปานกลางเช่นกัน

ดังนั้น ผลการวิจัยที่ได้นี้จึง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในเบื้องต้น และทำให้สามารถสรุปได้ว่า การเปิดรับสื่อมวลชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สร้างความสนใจทางการเมืองให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนได้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยนี้มาใช้ในการวางแผนรณรงค์ทางการเมือง เพื่อให้เยาวชนมีความสนใจทางการเมืองโดยอาศัยพลังของการสื่อสารมวลชนต่อไปได้

การสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมือง

นอกเหนือจากการสร้างความสนใจแล้ว การสื่อสารมวลชนยังถูกนำมาใช้ในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองได้อย่างมาก การที่สื่อมวลชนให้ข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้ และให้การศึกษา ในเนื้อหาข่าวสารผ่านทางรายการต่างๆ ของสื่อมวลชน อาทิ รายการข่าว รายการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองและการเลือกตั้ง รวมทั้ง บทวิเคราะห์ และบทสัมภาษณ์นักการเมืองต่าง ๆ ล้วนมีบทบาทในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการเมืองให้แก่ผู้รับสารได้ ดังที่ โรเจอร์ส กล่าวไว้ว่า ช่องสารสื่อมวลชนมีความสำคัญมากในชั้นการก่อให้เกิดความรู้ (Rogers and Shoemaker, 1973) สำหรับผลการวิจัยในครั้งนี้ก็เป็นการยืนยันแนวคิดและทฤษฎีข้างต้น เนื่องจากพบเช่นกันว่า การเปิดข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ มัทธนา มาศมาลัย (2534) ที่พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ต่อความรู้ด้านข่าวสารทางการเมืองของสตรี และตรงกับงานวิจัยในต่างประเทศของ เลินเนอร์ ที่พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีส่วนช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจของบุคคลในทางการเมือง (Daniel Lerner, 1976)

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการตรวจสอบหน้าที่ของสื่อมวลชนในการให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองพื้นฐาน ซึ่งหมายถึง ความรู้ความเข้าใจในด้านการใช้อำนาจของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาในสามทาง คือ การใช้อำนาจในทางนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ พบว่าโดยทั่วไปเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระดับปานกลาง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนในระดับปานกลางเช่นกัน ดังนั้น จากผลการวิจัย จึงแสดงให้เห็นว่า สื่อมวลชนเป็นปัจจัยที่สร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนได้ นอกจากนี้ยังพบว่า สื่อมวลชนที่เป็นตัวแทนที่สำคัญ ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุกระจายเสียง ตามลำดับ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเมืองควรที่จะได้

พิจารณาผลการวิจัยตรงนี้เพื่อนำมาวางแผนรณรงค์ทางการเมืองต่อไป

การสร้างความรู้สึกร่วมประสิทธิภาพทางการเมือง

จากการศึกษาของ อัลมอนด์และเวอร์บา พบว่า ความรู้สึกร่วมประสิทธิภาพทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นความรู้สึกร่วมทางการเมืองที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด กับการมีข่าวสารที่เที่ยงตรงเกี่ยวกับประเด็นปัญหาและกระบวนการทางการเมือง (Gabriel A. Almond and Sidney Verba, 1965) เช่นเดียวกับการวิจัยในครั้งนี้ ที่พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกร่วมประสิทธิภาพทางการเมืองของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั้นแสดงว่าสื่อมวลชนเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่มีส่วนในการสร้างความรู้สึกร่วมประสิทธิภาพทางการเมืองให้แก่เยาวชน โดยสื่อที่สำคัญ ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุกระจายเสียง ตามลำดับ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ แม็คลีด , บราวน์ และ เบคเกอร์ ที่พบว่าผู้ออกเสียงเลือกตั้งที่อายุน้อยนั้น จะมีความสัมพันธ์ระหว่างความบ่อยครั้ง ในการอ่านหนังสือพิมพ์ และการดูโทรทัศน์ในเรื่องราวสาธารณะ ที่ก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นในความรู้สึกร่วมว่า ตนสามารถมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมือง (McLead, Brown and Becker, 1985)

ทั้งนี้ สามารถอภิปรายถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องกับปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ ดังต่อไปนี้

1) ในด้านการนำเสนอข่าวสารโดยทั่วไป สื่อมวลชนสามารถเป็นสื่อกลางนำความต้องการของประชาชนไปบอกรัฐบาลได้ การที่สื่อมวลชนนำเสนอความต้องการของประชาชน หรือนำปัญหาของประชาชนไปสอบถามนักการเมืองบ่อย ๆ เพื่อให้เกิดความตระหนักและนำไปแก้ไข ปัญหาต่อไปตามที่ประชาชนต้องการ เมื่อเยาวชนได้รับฟังหรือรับชมข่าวสารการเมืองนั้นบ่อย ๆ ในระยะยาว ก็ย่อมจะทำให้เยาวชนได้เกิดความรู้สึกร่วมประสิทธิภาพทางการเมืองในทางอ้อมขึ้นได้ ซึ่งเป็นผลในลักษณะสะสม (Cumulative Impact) ที่ต้องใช้ระยะเวลายาวนาน คือเกิดความรู้สึกร่วมว่า ประชาชนสามารถมีอิทธิพลเหนือนักการเมืองได้ เพราะในระบบประชาธิปไตยนักการเมืองย่อมต้องฟังเสียงของประชาชนทุกคนในการบริหารบ้านเมือง อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าเสียงหนึ่งเสียงของประชาชนทุกคนมีความหมาย ดังนั้นเยาวชนก็อาจเกิดความรู้สึกเทียบเคียงกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเปิดรับสื่อมวลชนในทางอ้อมได้ ว่าตัวเขาเองก็สามารถมีส่วนร่วม

ในการปกครองบ้านเมือง หรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ ทั้งนี้เมื่อเกิดความรู้สึก เช่นนี้แล้ว ก็อาจส่งผลถึงพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนต่อไปก็ได้ เช่น เยาวชนอาจเรียกร้องสิทธิของตนผ่านทางสื่อมวลชนไปถึงนักการเมือง เช่น การเขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านทางนิตยสารหรือหนังสือพิมพ์ การเขียนปัญหาของตนเพื่อเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐ เข้าไปแก้ไขโดยนำเสนอทางวิทยุโทรทัศน์หรือวิทยุกระจายเสียง เป็นต้น ซึ่งก็เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเกิดความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในลำดับต่อมานั่นเอง

2) นอกจากการนำเสนอข่าวสารทั่วไปของสื่อมวลชน ที่จะทำให้เยาวชนเกิดความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองแล้ว การนำเสนอรายการสัมภาษณ์นักการเมืองทางวิทยุโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงในช่วงเลือกตั้งที่ผ่านมา เช่น รายการมองต่างมุม รายการเนชั่นนิวส์ทอล์ค เป็นต้น อาจมีส่วนสำคัญที่ทำให้เยาวชนที่เปิดรับข่าวสารดังกล่าวเกิดความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองได้ เพราะรายการดังกล่าวมีรูปแบบในการนำนักการเมืองมาตอบข้อข้องใจของประชาชน และมีการอภิปรายปัญหาทางการเมืองกันอย่างกว้างขวาง โดยผนวกกับการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารอื่นๆ คือการให้ผู้ชมหรือผู้ฟังสามารถโทรศัพท์เข้ามาในรายการเพื่อสอบถามนักการเมือง อันเป็นการนำเสนอเทคนิครูปแบบรายการที่น่าสนใจ และสามารถทำให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมได้โดยตรง ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองแก่ผู้ชมหรือผู้ฟังได้ กล่าวคือ หากเยาวชนได้มีโอกาสรับฟังผู้อื่นถามปัญหาแก่นักการเมืองหรือตัวเยาวชนนั้นเป็นผู้สอบถามปัญหาเอง และนักการเมืองผู้นั้นรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่โทรศัพท์เข้าไป และมีการนำปัญหานั้นมาอภิปรายกันหรือตอบปัญหานั้นให้เป็นที่เข้าใจแก่ประชาชนแล้ว เยาวชนที่ได้รับการชมหรือรับฟังรายการนี้ ก็จะเกิดความรู้สึกได้ว่า เสียงหลาย ๆ เสียงของประชาชนที่โทรศัพท์เข้ามาแสดงความคิดเห็นในรายการ สามารถเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือมีอิทธิพลต่อความคิดของนักการเมืองนั้นๆ ได้ ในส่วนนี้จะสามารถทำให้เยาวชนเกิดความรู้สึกมีประสิทธิภาพในทางการเมืองขึ้นได้ โดยเกิดความเชื่อว่าคุณค่าความคิดเห็นของตนหรือของประชาชนทุก ๆ คนในระบบประชาธิปไตยนั้น สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้บ้างไม่มากก็น้อย อันเป็นการสร้างความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองให้แก่เยาวชนในทางอ้อม

การสร้างควมไว้วางใจทางการเมือง

การที่สื่อมวลชนนำเสนอข่าวการทำงานของนักรการเมือง พรรคการเมือง และรัฐบาล อันเป็นการทำหน้าที่ทางอ้อมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ย่อมเป็นทางหนึ่ง ในการสร้างความไว้วางใจทางการเมืองให้เกิดแก่เยาวชนผู้รับสารได้ว่า บุคคลทางการเมืองนั้น ๆ ได้ดำเนินงานไปในลักษณะที่มีความชอบธรรม ไม่คดโกง สามารถไว้วางใจได้ และมีประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งรวมทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าเขาสามารถไว้วางใจระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยว่าจะสามารถทำให้บ้านเมืองพัฒนาไปได้ด้วย

จากผลการวิจัยพบว่า สื่อมวลชนทั้งสี่ประเภทมีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างความไว้วางใจทางการเมือง ซึ่งจะแยกอภิปรายในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เนื่องด้วยเทคโนโลยีทางการสื่อสาร เช่น วิทยุโทรทัศน์นั้นสามารถให้ผู้รับสารได้รับชมและรับฟังทั้งภาพและเสียง เยาวชนจึงได้เห็นลักษณะท่าทางและสีหน้าของนักรการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผ่านทางวิทยุโทรทัศน์ อันจะทำให้เยาวชนเกิดความไว้วางใจนักรการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น ๆ ได้ ดังงานวิจัยโดยทั่วไปที่ศึกษาถึงผลกระทบของการรณรงค์ทางการเมืองที่มีต่อผู้เปิดรับสื่อในฐานะที่เป็นผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่าข่าวสารการเลือกตั้งในการหาเสียงมีผลกระทบต่อการรับรู้ และความไว้วางใจเชื่อใจของผู้รับสารต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น ๆ ไม่โดยตรงก็โดยอ้อม (สุรพงษ์ โสธนเสถียร, 2637) (ซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไปในหัวข้อ "ลักษณะและความสำคัญของสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์กับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง")

การสร้างควมไว้วางใจทางการเมืองก็เช่นเดียวกับการสร้างควมรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองกล่าวคือ ในการนำเสนอรายการสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งผ่านทางวิทยุโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง ซึ่งในบางรายการสามารถให้ผู้รับสารโทรศัพท์เข้าไปสอบถามผู้สมัครรับเลือกตั้ง และนักรการเมืองได้ การได้รับฟังน้ำเสียง และการชมอวัจนภาษาของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น ๆ สามารถสร้างสิ่งเร้าทางอารมณ์ให้เกิดแก่ผู้รับสารได้ ดังที่ สุรพงษ์ โสธนเสถียร (2637) สรุปไว้ว่า "การแสดงออกซึ่งสีหน้าและน้ำเสียง สามารถนำมาใช้เป็นสิ่งเร้า และสร้างอิทธิพลต่อผู้เปิดรับสื่อในทางการเมืองได้" นั่นคือ ทำให้ผู้รับสารเกิดควมรู้สึกไว้วางใจได้ว่า บุคคลที่เราได้รับฟังความคิดเห็นและได้เห็นสีหน้า ท่าทาง และบุคลิกนั้น จะสามารถเป็นผู้นำทางการเมืองที่

สามารถทำงานเป็นปากเป็นเสียงให้แก่เราได้

2) สื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทนิตยสารและหนังสือพิมพ์ ด้วยลักษณะของสื่อที่สามารถให้รายละเอียด เจาะลึก ถึงประเด็นปัญหาทางการเมือง รวมทั้งการนำเสนอข่าวการทำงานของนักการเมือง และองค์กรทางการเมืองอย่างต่อเนื่องในระยะยาว ย่อมทำให้ผู้รับสารเกิดความไว้วางใจทางการเมืองได้

การสร้างความสำนึกทางการเมือง

การเกิดความรู้สึกทางการเมือง เป็นผลระยะยาวที่สั่งสมมานานจากการที่สื่อมวลชนนำเสนอ หน้าที่ และบทบาทของนักการเมือง การทำงานขององค์กรทางการเมือง และข่าวการเมืองในต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้เยาวชนได้เกิดความรู้สึกว่า ประชาชนในระบอบประชาธิปไตยควรที่จะมีความสำนึกทางการเมืองในการร่วมกันพัฒนาประเทศ ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศ ดังนั้นความสำนึกในหน้าที่ และบทบาทของประชาชนแต่ละคน ซึ่งเป็นเสมือนฟันเฟืองที่สำคัญในการพัฒนาประเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ และความรู้สึกทางการเมืองนี้จะทำให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองต่อไป ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ ตรงกับงานวิจัยของ ดร. เสรี วงษ์มณฑา ที่พบว่า นักศึกษาที่มีเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมากก็มีแนวโน้มที่จะตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองมากตามด้วย และนั่นหมายถึงการมีความสำนึกในหน้าที่และบทบาททางการเมืองของตนด้วย

นอกจากนี้ ในผลระยะสั้นที่เห็นได้ชัดเจน ก็คือ การที่สื่อมวลชนนำเสนอข่าวการหาเสียงของพรรคการเมือง สื่อรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง ของหน่วยงานราชการ และของหน่วยงานเอกชนบ่อย ๆ ก็จะทำให้ผู้ชมได้เกิดความรู้สึกที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย ดังผลการวิจัยนี้ที่พบว่า เยาวชนเปิดรับสื่อรณรงค์หรือสื่อหาเสียงของพรรคการเมืองในช่วงที่มีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นอันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับการเปิดรับข่าวสารการเมืองอื่นๆ โดยเฉพาะจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ และสื่อหนังสือพิมพ์ เยาวชนให้การเปิดรับสื่อรณรงค์ดังกล่าวในระดับมาก จากสื่อวิทยุในระดับปานกลาง และจากนิตยสารในระดับน้อย และความรู้สึกทางการเมืองนี้ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานที่เยาวชนไปใช้สิทธิในลำดับต่อมาด้วย ดังนั้นจึงอาจวิเคราะห์

ได้ว่าสื่อมวลชนสามารถก่อให้เกิดความสำนึกทางการเมืองได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

การสร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ในเรื่องทัศนคติทางการเมืองนี้ V.O.Key ได้สรุปไว้ว่า ทัศนคติทางการเมืองขึ้นอยู่กับปัจจัยสิ่งแวดล้อม และอิทธิพลของสื่อมวลชน (อ้างถึงใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2517) สื่อมวลชนจึงมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติทางการเมือง การที่สื่อวิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร นำเสนอข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น ข่าวการเลือกตั้ง ข่าวการทำงานขององค์กรทางการเมือง ฯลฯ ล้วนมีส่วนในการเสริมสร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน เพราะประชาชนจะได้เห็นกระบวนการและหลักการการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยครั้งนี้ การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนกลับไม่สร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนแต่อย่างใด เพราะจากผลการวิจัยไม่พบว่าสองส่วนนี้มีความสัมพันธ์กันจริงทั้งในภาพรวมและในรายละเอียดประเภทของสื่อ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าอาจเกิดจากการที่สื่อมวลชนไม่สามารถสร้างภาพทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบให้แก่เยาวชนได้ ทั้งนี้เพราะสถานการณ์การเมืองไทยที่ล้มลุกคลุกคลานตลอดมา ย่อมทำให้เยาวชนขาดความต่อเนื่องในการสร้างภาพหรือสร้างทัศนคติแบบประชาธิปไตย ซึ่งสื่อมวลชนในฐานะผู้ถ่ายทอดความเป็นจริงทางสังคมให้แก่เยาวชนก็ได้รับอิทธิพลจากเหตุการณ์ดังกล่าวด้วย ดังนั้นเยาวชนไทยจะมีภาพทัศนคติต่อการเมืองแบบประชาธิปไตยในลักษณะกระต่อนกระแต่น ไม่เป็นภาพที่สมบูรณ์ กล่าวคือ ในบางยุคสมัยการปกครองของไทยก็ถูกปกครองด้วยระบบกึ่งเผด็จการโดยคณะปฏิวัติ ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยชอบธรรมตามหลักการประชาธิปไตย สื่อมวลชนซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลก็ต้องทำหน้าที่ในการเป็นกระบอกเสียง เผยแพร่แนวคิดทางการเมืองตามนโยบายของรัฐบาล เยาวชนในยุคนั้นก็ได้รับแนวความคิดกึ่งเผด็จการนั้น ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนคณะผู้ปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มาจากการเลือกตั้งแท้จริง เยาวชนก็จะได้รับแนวคิดแบบประชาธิปไตยจากสื่อมวลชน แต่ก็ เป็นไปไม่ได้ไม่นาน ก็มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้นอีก อาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนจะเผยแพร่แนวคิดและทัศนคติทางการเมืองให้แก่ประชาชนไปในทิศทางใดนั้น ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

เมือง เป็นสำคัญ เยาวชนซึ่ง เป็นผู้ได้รับผลในตอนท้ายจึง เกิดความสับสนในความคิดทางการ เมือง และอาจทำให้เยาวชนไม่สามารถสร้างภาพทัศนคติทางการ เมืองแบบประชาธิปไตยขึ้นในใจของตน ได้ อย่างไรก็ตาม แนวคิดนี้เป็นเพียงการวิเคราะห์ของผู้วิจัยเท่านั้น ควรที่จะได้มีการศึกษาวิจัยใน ประเด็นนี้ต่อไปอย่างกว้างขวาง เพื่อนำมาสรุป เป็นแนวคิดทางวิชาการต่อไป

เพื่อสร้างความเข้าใจมากขึ้น ในบทบาทของสื่อมวลชนกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง แบบประชาธิปไตย ผู้วิจัยจะได้แยกอภิปรายลงไป ในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ความสำคัญและลักษณะของสื่อมวลชนแต่ละประเภทกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย

วิทยุโทรทัศน์

ด้วยลักษณะพิเศษของสื่อวิทยุโทรทัศน์ที่สามารถให้ได้ทั้งภาพและเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์จึง เป็นสื่อสำคัญที่ผู้เปิดรับสารนิยมเปิดรับมากที่สุด กล่าวคือ จากงานวิจัยนี้ พบว่า เยาวชนสนใจเปิด รับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสื่ออื่น แต่ในภาพรวมแล้ว เยาวชนสนใจเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระดับปานกลางเท่านั้น โดยเปิดรับข่าวเกี่ยวกับตัว บุคคลทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือ การทำงานขององค์กรทางการเมือง และข่าวการ เมืองต่างประเทศ ตามลำดับ และในช่วงที่มีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเยาวชนก็สนใจเปิดรับสื่อ รณรงค์และสื่อการหาเสียงของพรรคการเมืองบ่อยจนถึงประจำ แต่เปิดรับข่าวการหาเสียง ของพรรคการเมือง รายการวิเคราะห์สถานการณ์การเลือกตั้ง และรายการสัมภาษณ์ผู้สมัครรับ เลือกตั้ง สื่อรณรงค์การเลือกตั้งของทางราชการ ในระดับปานกลาง และสื่อรณรงค์ของหน่วย งานเอกชนในระดับน้อยที่สุด ซึ่งตรงกับงานวิจัย การเปิดรับข่าวสารการเลือกตั้งผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร ของประทุม ฤกษ์กลาง (2532) เช่นกันที่พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ใช้การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุโทรทัศน์มากที่สุด และสอดคล้องกับผลการ วิจัยของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523) ที่พบว่าคนไทยรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ มากกว่าสื่ออื่น

นอกจากนี้ยังพบว่า วิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง อันเป็นผลทางด้านจิตวิทยาจากการเปิดรับสื่อ เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์เป็นปัจจัยที่มีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากเป็นอันดับหนึ่ง ในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหมด โดยมีส่วนสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้าน Cognitive Orientations คือ ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือ ความสนใจทางการเมือง และสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้าน Affective Orientations คือ ความสำนึกทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง รองลงมาตามลำดับ

การที่สื่อวิทยุโทรทัศน์สามารถสร้างผลทางจิตวิทยา หรือการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดแก่ผู้เปิดรับสารได้นี้ ก็เพราะสื่อวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีความดึงดูดใจทั้งภาพและเสียงนั่นเอง ดังงานวิจัยในต่างประเทศ ที่พบว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อซึ่งสามารถสร้างอิทธิพลทางอารมณ์ให้เกิดขึ้น โดยการทดสอบให้เห็นว่ากลยุทธ์ในการหาเสียงผ่านสื่อมวลชนของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีผลต่อผู้เปิดรับสื่อจริง ทั้งนี้โดยการทดลองวัดการตอบสนองทางอารมณ์ หรือความรู้สึกของผู้เปิดรับสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อผู้นำทางการเมืองที่ออกรายการทางโทรทัศน์ ในกรณีนี้ได้อาศัยเครื่องมือทางการแพทย์วัดปฏิกิริยากล้ามเนื้อ ของผู้เปิดรับสื่อที่ตอบสนองต่อการรณรงค์หาเสียงของนักการเมือง การอาศัยเครื่องมือทางการแพทย์ดังกล่าวก็เพื่อวัดความรู้สึกผ่านกายภาพ เพื่อหลีกเลี่ยงอคติในการตอบแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์จากผู้เปิดรับสื่อ จากการทดลองดังกล่าวให้ความจริงว่า ผู้เปิดรับสื่อมีการตอบสนองต่อการแสดงออกซึ่งอารมณ์ของผู้นำทางการเมืองที่ปรากฏบนหน้าจอโทรทัศน์ ด้วยเหตุนี้การแสดงออกซึ่งสีหน้าและน้ำเสียงสามารถนำมาใช้ เป็นสิ่งเร้าและสร้างอิทธิพลต่อผู้เปิดรับสื่อได้ ยิ่งกว่านั้นยังพบว่า เพียงการแสดงออกซึ่งสีหน้าของผู้ออกรายการ โดยผู้เปิดรับสื่อไม่ได้ยินแม้แต่น้ำเสียงก็ยังคงให้อิทธิพลต่อผู้เปิดรับสื่อเช่นกัน (Kraus, 1985) การทดลองดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ภาพ ข้อความ และเสียงจากการนำเสนอข่าวสารทางการเมือง และข่าวสารการเลือกตั้งจากวิทยุโทรทัศน์ มีส่วนในการสร้างความรู้สึกทางจิตวิทยา หรือการสร้างความรู้สึก ความคิด ความเชื่อทางการเมือง ซึ่งเป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองให้เกิดแก่ผู้รับสารได้

หนังสือพิมพ์

ดร.กมล สมวิเชียร (2516) ได้เคยกล่าวถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ในทางการเมืองไว้ว่า หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้บุคคลนั้นมีความตื่นตัวทางปัญญา ถ้าสิ่งที่หนังสือพิมพ์นำมาขีดเขียนเป็นปัญหาทางสังคม หรือการเมือง หรือเศรษฐกิจ ผู้อ่านก็就会有ความตื่นตัวในเรื่องนั้น ๆ ตามไปด้วย หนังสือพิมพ์จึงเป็นผู้ปลุกฝังและให้การศึกษาทางการเมืองที่สำคัญที่สุด ซึ่งพรภริมาตรม (2520) ก็มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือการให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ผู้อ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาและความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครองอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก ยึดมั่นอยู่กับค่านิยมและทัศนคติที่ค่อนข้างเก่า ทำให้ไม่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับระบบการเมืองสมัยใหม่ได้ หนังสือพิมพ์จึงเข้ามามีบทบาทในส่วนนี้ โดยการเสนอข่าวคราวความเคลื่อนไหวของสังคม รวมทั้งการเสนอบทความและสารคดี อธิบายให้ประชาชนได้ตระหนักและเข้าใจถึงระบอบการปกครอง การให้การเรียนรู้ทางการเมืองของหนังสือพิมพ์นี้ แม้อาจจะไม่เห็นผลในระยะสั้น แต่จะมีผลในระยะยาว เพราะจะทำให้เกิดกระบวนการปรับตัวในสังคมของแต่ละบุคคล ทำให้ประชาชนรู้จักพัฒนาตนเองให้เข้ากับระบบการเมือง เข้าใจการกระทำของรัฐบาลและให้ความร่วมมือกับรัฐบาล เรียนรู้หน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกหน่วยหนึ่งของสังคม มีผลให้การพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีทางเป็นไปได้

ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่ นอกจากการนำเสนอข่าวสารการเมืองทั่วไปแล้ว หนังสือพิมพ์ยังมีส่วนที่นำเสนอบทความที่ให้ความรู้ หรือข้อคิดที่เป็นบทวิเคราะห์ข่าว หรือเป็นสารคดีหรือความรู้ทั่วไปด้วย อย่างเช่น ในช่วงที่มีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น หนังสือพิมพ์ก็จะมีส่วนในการนำเสนอคอลัมน์สัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้ง นโยบายของแต่ละพรรคการเมือง รวมถึงการวิเคราะห์สถานการณ์การเลือกตั้งด้วย ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของหนังสือพิมพ์อย่างหนึ่งที่สามารถเสนอเนื้อหาและรายละเอียดเจาะลึกได้มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในส่วนนี้จะมามีบทบาทอย่างมากในการโน้มน้าความคิดและสร้างความรู้สึก ความเชื่อทางการเมืองในระยะยาว อันจะเป็นการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่ผู้อ่านซึ่งเป็นเยาวชนได้ ซึ่งจากการวิจัยนี้พบว่า หนังสือพิมพ์มีส่วนสัมพันธ์กับการเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้าน Cognitive Orientations คือ ความสนใจทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือความรู้ความ

รู้สึกไว้วางใจได้ว่า นักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่เขาชื่นชอบ หรือติดตามผลงานนั้นได้เข้าไปทำงานเป็นปากเสียงให้เขาได้จริง และยังเป็นการสร้างเสริมความมั่นใจให้แก่เขาได้อีกในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ว่าเขาควรที่จะให้ความไว้วางใจเลือกนักการเมือง หรือพรรคการเมืองนั้น ๆ ให้ทำงานต่อไปหรือไม่ โดยพิจารณาได้จากผลงาน หรือความล้มเหลวของนักการเมืองหรือพรรคการเมืองนั้น ๆ จากข่าวสารที่ได้รับจากวิทยุกระจายเสียง นอกจากนี้จากการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระยะยาว ยังจะทำให้เยาวชนได้เกิดความรู้สึกในประสิทธิภาพทางการเมืองของตน เมื่อตระหนักว่าวิทยุกระจายเสียงก็เป็นสื่อหนึ่งที่สามารถเป็นกระบอกเสียงให้ประชาชน เพื่อสร้างอิทธิพลเหนือการทำงานของนักการเมืองได้

อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยพบว่า เยาวชนในกรุงเทพมหานครมีการเปิดรับข่าวสารการเมืองในระดับน้อย คือนาน ๆ ครั้ง เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประทุม ฤกษ์กลาง (2532) ที่พบเช่นกันว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานครเปิดรับข่าวสารการเมืองเลือกตั้งจากวิทยุกระจายเสียงนานๆ ครั้ง ทั้งนี้เนื่องจาก เยาวชนสนใจเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์มากกว่า ด้วยเป็นสื่อที่สามารถให้ภาพและข้อความ ซึ่งสามารถให้รายละเอียดข่าวสารได้มากกว่าสื่อวิทยุกระจายเสียงที่จำกัดด้วยเวลาในการออกอากาศ และหากผู้รับสารไม่ตั้งใจฟังก็อาจพลาดเนื้อความที่สำคัญได้

นิตยสาร

นิตยสาร ซึ่งเป็นสื่อหนึ่งที่สามารถสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ให้แก่เยาวชนได้ทางหนึ่งนั้น แต่กลับไม่มีบทบาทในการนี้มากนัก หากมองในด้านผู้ส่งสารแล้ว จะเห็นว่าปัจจุบันนิตยสารที่มีลักษณะ เป็นนิตยสารการเมืองอย่างเต็มรูปแบบนั้นมีน้อยมากและนิตยสารที่มีอยู่ในปัจจุบันก็เป็นนิตยสารบันเทิงเสียเป็นส่วนใหญ่ ดังที่ ดร.ระวีวรรณ ประกอบผล (2526) ได้อภิปรายไว้ว่า ในบรรดาสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารนั้น สื่อมวลชนประเภทนิตยสาร มักจะมีผู้ให้ความสนใจที่จะศึกษาในแง่ของการให้ความรู้น้อยกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น ทั้งๆ ที่ถ้าหากจะพิจารณาความแตกต่างระหว่างนิตยสารกับหนังสือพิมพ์รายวันแล้ว จะเห็นได้ว่าในขณะที่หนังสือพิมพ์รายวันมุ่งที่จะรายงานข่าวเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ผู้รับสารได้ทราบ นิตยสารกลับมุ่งที่จะรับใช้ผู้อ่านของตนในด้านอื่น ๆ อันเป็น

หน้าที่ของสื่อมวลชนด้วยเช่นกัน นั่นคือการให้ความรู้ ความบันเทิง ตลอดจนประกาศโฆษณาสินค้าต่าง ๆ

นอกจากนี้ เมื่อมองในด้านผู้รับสาร จะเห็นว่าเยาวชนยังมีความสนใจเปิดรับข่าวสารทางเมืองจากสื่อวิทยุสารานาน ๆ ครั้ง หรือในระดับน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับสื่อมวลชนอื่น ๆ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ประทุม ฤกษ์กลาง (2532) ที่พบว่าเช่นกันว่า ประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อวิทยุสารานาน ๆ ครั้ง และเปิดรับสื่อประเภทนี้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น ทั้งนี้อาจเนื่องด้วยนิตยสารทางการเมืองมีน้อย ดังที่อภิปรายไว้ในตอนต้น หรือเนื่องด้วยเยาวชนไม่สนใจเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในรายละเอียด เจาะลึก ก็เป็นได้ ซึ่งควรที่จะได้มีการศึกษาวิจัยและรณรงค์ในเรื่องนี้กันต่อไป

จากการวิจัยบทบาทของนิตยสารกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ในงานวิจัยนี้ พบว่าสื่อวิทยุมีความสัมพันธ์เฉพาะกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้าน Affective Orientations คือการสร้างควมไว้วางใจทางการเมืองเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องด้วยการที่เยาวชนสนใจติดตามข่าวสารการเมืองในนิตยสารน้อย จึงทำให้ค่าความสัมพันธ์ที่ได้น้อยด้วยประการหนึ่ง ประการที่สอง เมื่อพิจารณาในด้านตัวสื่อหรือเนื้อหาสารแล้ว จะเห็นว่านอกจากนิตยสารทั่วไปจะนำเสนอข่าวการทำงานของนักรการเมือง อันเป็นการสร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้รับสารในการตรวจสอบการทำงานของนักรการเมืองในระยะยาวแล้ว นิตยสารบางฉบับซึ่งมิได้เป็นนิตยสารทางการเมืองโดยตรง เช่น แพรว ลลนา ฯลฯ ก็ได้มีการนำเสนอข่าวสารจากการสัมภาษณ์นักรการเมือง เป็นคอลัมน์พิเศษในนิตยสาร โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับชีวิตส่วนตัว แนวคิดและวิธีในการปฏิบัติงานทางการเมือง ซึ่งในส่วนนี้ก็อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เยาวชนผู้เปิดรับสารดังกล่าวเกิดความเข้าใจในตัวนักรการเมืองคนนั้น รวมทั้งเกิดความไว้วางใจว่านักรการเมืองนั้น ๆ จะสามารถปฏิบัติงานทางการเมืองโดยดำเนินตามแนวคิดที่เขาให้สัมภาษณ์ได้

เนื่องจากผลการวิจัยข้างต้นพบว่า นิตยสาร เป็นสื่อที่สร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน่าที่จะมีการสนับสนุนให้เกิดการผลิตนิตยสารข่าวการเมืองให้มากขึ้น เพราะเป็นสื่อที่สามารถให้รายละเอียดเจาะลึกมากกว่าสื่ออื่นๆ นอกจากนี้ยังสามารถเก็บไว้เป็นหลักฐานทางลายลักษณ์อักษรได้ด้วย แต่ก็มีข้อจำกัดของสื่อประเภทนี้เช่นกัน คือ สื่อวิทยุจะขาดความจับใจ ไม่ทันต่อเหตุการณ์ และไม่ทันความต้องการของผู้อ่าน อีกทั้งยากแก่การผลิต เนื่องด้วยต้องใช้ฝีมือและ

ความเป็นมืออาชีพของผู้ผลิตในการวิเคราะห์เจาะลึก และวิจารณ์ปัญหาอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน การนำเสนอข่าวสารการเมืองมิได้จำกัดอยู่เฉพาะนิตยสารการเมืองโดยตรง ดังจะเห็นว่าข่าวสารการเมืองอาจแทรกอยู่ในนิตยสารประเภทบันเทิงก็เป็นได้ โดยอยู่ในรูปของคอลัมน์สัมภาษณ์นักการเมือง ซึ่งเป็นเนื้อหาที่เป็นที่สนใจโดยทั่วไปเพราะทำความเข้าใจได้ไม่ยากนัก และยังเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจในตัวนักการเมืองให้แก่ผู้รับสารในทางอ้อมได้ด้วย

โดยสรุปแล้ว จะพบว่า สื่อมวลชนที่มีบทบาทมากที่สุดในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ก็คือ วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และนิตยสาร รองลงมาตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของเยาวชนในกรุงเทพมหานครด้วยเช่นกันที่ให้การเปิดรับสื่อดังกล่าวมาน้อยตามลำดับข้างต้น เพราะฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเมืองควรที่จะได้นำผลการวิจัยนี้มาวางแผนรณรงค์ทางการเมืองต่อไป โดยพิจารณาการใช้สื่อมวลชนให้เหมาะสมกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ในแต่ละองค์ประกอบ ทั้งนี้จะพบว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อที่มีความสัมพันธ์มากที่สุดกับองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เกือบทุกองค์ประกอบ ยกเว้นทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และสื่อให้ผลรองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ ดังนั้นสื่อทั้งสองนี้ควรจะเป็นสื่อหลักในการรณรงค์ทางการเมืองให้แก่เยาวชนในกรุงเทพมหานครต่อไป

สื่อบุคคลกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

สื่อบุคคลที่เป็นตัวแทน (Agents) สำคัญในกระบวนการอบรมกล่อมเกลารวมถึงการเมืองให้แก่บุคคลในสังคม ได้แก่ บุคคลในครอบครัว ครูอาจารย์ และกลุ่มเพื่อน ซึ่งต่างก็มีบทบาทที่แตกต่างกันไปในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้แก่เยาวชน จากการวิจัยนี้ ในภาพรวม พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยทั้ง 6 องค์ประกอบ โดยสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือ ความสำนึกทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อบุคคลกับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ผลการวิจัย

แสดงว่าให้เห็นว่าสื่อบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชนในบางส่วน ซึ่งจะได้อภิปรายในรายละเอียดต่อไป

การสร้างความสนใจทางการเมือง

จากผลการวิจัยที่ได้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดร. เสรี วงษ์มณฑา (2521) ที่พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับความสนใจและการเรียนรู้ทางการเมืองของนักศึกษา อันเป็นการยืนยันสมมติฐาน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ จากผลการวิจัย ยังพบว่า ตัวแทนที่เป็นสื่อบุคคลในการสร้างความสนใจให้แก่วัยรุ่น คือบุคคลในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน การที่บุคคลที่แวดล้อมวัยเรดังกล่าว ได้มีการนำข่าวสารทางการเมืองมาพูดคุยกับวัยเรบ่อย ๆ ย่อมจะทำให้วัยเรนั้นเกิดความสนใจความเป็นไปของบ้านเมืองและระบอบการปกครองมากขึ้น เมื่อพิจารณาในเนื้อหาข่าวสาร จะพบว่า วัยเรเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อทั้งสอง ในด้านความคิดเห็นทางการเมืองทั่วไป ข่าวเกี่ยวกับบุคคลและองค์กรทางการเมืองในระดับปานกลาง ซึ่งในส่วนนี้อาจเป็นการจุดความสนใจทางการเมืองให้เกิดขึ้นแก่วัยเรก็เป็นได้ และยังในช่วงที่มีการรณรงค์การเลือกตั้ง สื่อบุคคลทั้งสองดังกล่าวก็มีบทบาทมาก ในการสร้างความสนใจทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพราะพบว่า ทั้งบุคคลในครอบครัวและกลุ่มเพื่อนจะเป็นผู้ชักชวนให้วัยเรไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง รวมทั้งพูดคุยถึงการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง สถานการณ์การเลือกตั้ง ในระดับปานกลาง อันจะเป็นการกระตุ้นให้วัยเรเกิดความตื่นตัวสนใจการเมืองมากขึ้นได้

ผลการวิจัยที่ได้ ทำให้เห็นว่าวัยเรนั้นยังมีความผูกพันกับสถาบันครอบครัวอยู่มาก เนื่องจากวัยเรในวัยนี้ส่วนใหญ่ยังเป็นนิสิตนักศึกษาจึงยังต้องพึ่งพาอาศัยครอบครัวอยู่ ดังนั้นสถาบันครอบครัวจึงมีอิทธิพลในการสร้างความสนใจทางการเมืองให้แก่วัยเรได้ ด้วยการนำข่าวสารทางการเมืองมาพูดคุยกับวัยเรบ่อย ๆ ซึ่งจะทำให้เขาเห็นความสำคัญของการเมืองที่มีต่อตนเอง และจะทำให้เขาเกิดความสนใจในการเมืองต่อไป นอกจากความใกล้ชิดกับครอบครัวแล้ว วัยเรในวัยนี้ยังเป็นวัยที่ติดกลุ่มเพื่อน และมีการตามอย่างกลุ่มเพื่อนอยู่มาก ดังนั้นหากกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกันมีความสนใจในเรื่องใดแล้ว วัยเรที่สังกัดกลุ่มนั้นก็เกิดความสนใจตามอย่างกลุ่มด้วย การที่เพื่อนนำข่าวสารทางการเมืองมาพูดคุยกันจึงเป็นการสร้างความสนใจ

ทางการเมืองให้เกิดแก่เยาวชนในทางหนึ่ง นั้นย่อมเป็นการแสดงให้เห็นในทางอ้อมว่า เยาวชนในกลุ่มวัยรุ่นที่มีความสนใจทางการเมืองบ้าง เช่นกัน แต่จากผลการวิจัยก็พบว่ายังเป็นไปในระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงสมควรที่จะรณรงค์สร้างความสนใจทางการเมืองให้เกิดขึ้นแก่องค์กรทั้งสอง ซึ่งจะมีผลต่อเยาวชนในลำดับต่อไปด้วย

การสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมือง

จากผลการวิจัย สื่อบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ มัทธนา มาศมาลัย (2534) ที่พบว่าการเปิดรับสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อความรู้ด้านข่าวสารทางการเมืองของสตรี และตรงกับงานวิจัยของ อ่ำพล สิงทโกวินทร์ และสวัสดี กฤตรัชตพันธ์ (ม.ป.ป) ที่พบว่าการใช้สื่อบุคคลมีประโยชน์ต่อการเผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนในชนบทของไทย โดยในการวิจัยนี้พบว่า สำหรับเยาวชนในกรุงเทพมหานคร สื่อบุคคลในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน เป็นสื่อบุคคลที่สำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองให้เกิดแก่เยาวชน ดังที่ได้อภิปรายไว้ในตอนต้นว่า สื่อบุคคลทั้งสองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเยาวชน ซึ่งการที่เยาวชนได้เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อทั้งสองนี้ ก็ย่อมจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม การเปิดรับดังกล่าวเป็นไปในระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้น หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองให้เกิดขึ้นแก่เยาวชน ก็สมควรที่จะพิจารณาสนับสนุนให้สื่อบุคคลทั้งสองประเภทนี้มีการให้ข่าวสารทางการเมืองแก่เยาวชนในระดับที่มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยเป็นที่น่าสังเกตว่า ไม่พบบทบาทของครูอาจารย์ในการสร้างความสนใจทางการเมืองและความรู้ความเข้าใจทางการเมืองให้แก่เยาวชนเลย ซึ่งน่าที่จะได้มีการวิจัยกันต่อไปว่า เพราะเหตุใด เนื่องจากครูอาจารย์มีความใกล้ชิดกับเยาวชนในวัยนี้ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัยที่กำลังศึกษาอยู่ เพราะฉะนั้นหากครูอาจารย์ได้มีการนำข่าวสารทางการเมืองมาพูดคุย แลกเปลี่ยนกับเยาวชนที่เป็นนิสิตนักศึกษาในห้องเรียนแล้ว ก็ย่อมจะเป็นทางหนึ่งในการสร้างความสนใจทางการเมืองและความรู้ความเข้าใจทางการเมืองให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนได้ เหตุที่ผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะระบบการศึกษาของไทยที่ครูมักถ่ายทอดความรู้ในหนังสือให้นักเรียนแต่เพียงอย่างเดียว การเรียนที่ได้ผลคือการท่องจำตำราเรียนให้ได้มากที่สุด

และตอบคำถามตามแนวทางที่ครูสอนให้จด ซึ่งลักษณะเช่นนี้แม้ในระดับสถาบันชั้นสูงคือ วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยก็มีอยู่ (เอกกมล สายจันทร์, ม.ป.ป.) การศึกษาที่ไม่มีภารกิจแห่งบ้านเมือง เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาได้วิเคราะห์เกี่ยวโยงกับสภาพความเป็นจริงเช่นนี้ ย่อมทำให้บัณฑิตนักศึกษขาดความสนใจและขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของการเมืองที่มีต่อตนเอง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของชาติควรที่จะได้มีการรณรงค์ให้ครูอาจารย์เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ต่อไป

การสร้างความรู้สึกร่วมประสิทธิภาพทางการเมือง

ผู้ที่มีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถในทางการเมืองนั้น หมายความว่า เขาเชื่อมั่นว่ามีความสามารถที่จะมีอิทธิพลในการผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาล หรือคิดว่าจะมีความสามารถพอที่จะผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาล หรือคิดว่าจะมีความสามารถพอที่จะผลักดันทางการเมืองให้ เป็นไปตามทิศทางที่เขาต้องการได้ (Robert A. Dahl, 1968) ความรู้สึกร่วมประสิทธิภาพทางการเมืองนี้เป็นความรู้สึกร่วมหรือความเชื่อของบุคคล ซึ่งในทางความเป็นจริงในระบบการเมืองนั้น ๆ บุคคลนั้นอาจมีความสามารถตามความรู้สึกร่วมหรือความเชื่อนั้นหรือไม่ก็ได้ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2523) การที่เยาวชนได้รับฟังหรือพูดคุยเกี่ยวกับข่าวสารทางการเมืองกับบุคคลต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัวเขา เช่น บุคคลในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และครูอาจารย์ เป็นต้น ย่อมทำให้เยาวชนได้รับรู้เกี่ยวกับข่าวสารความเคลื่อนไหว และความต้องการของประชาชน ที่รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องสนองตอบ อันจะทำให้เยาวชนนั้นความรู้สึกในทางอ้อมได้ว่า เขาเองก็สามารถเป็นเสียงหนึ่งที่สามารถมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ข่าวสารการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งจะเป็นตัวผลักดันที่เด่นชัดในการสร้างความรู้สึกร่วมว่า ประชาชนเสียงหนึ่งก็มีความสำคัญต่อการดำเนินการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เยาวชนจะรู้สึกได้ถึงควมมีประสิทธิภาพทางการเมืองของตนที่จะมีส่วนผลักดันให้การเมือง เป็นไปตามทิศทางที่ตนต้องการ

ในการวิจัยนี้ พบว่า สื่อบุคคลทั้งสามประเภทต่างมีส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเกิดความรู้สึกร่วมประสิทธิภาพทางการเมืองของเยาวชน อย่างไรก็ตาม เยาวชนมีการเปิดรับสื่อบุคคลทั้ง

สามประเภทในระดับปานกลางเท่านั้น ควรที่จะได้มีการรณรงค์ให้สื่อดังกล่าวมีการให้ข่าวสาร
 ทางการเมืองแก่เยาวชนมากขึ้น เพื่อให้เยาวชนเกิดความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองมากขึ้น

การสร้างควมไว้วางใจทางการเมือง

ความไว้วางใจทางการเมือง เกิดจากการที่เยาวชนได้ติดตามข่าวคราวการทำงานของ
 บุคคลและองค์กรในการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมืองหรือนักการเมืองทั้งจากฝ่ายค้านหรือ
 ฝ่ายรัฐบาล รวมทั้งการทำงานของระบบรัฐสภาทั้งหมด การที่เยาวชนติดตามข่าวคราวดังกล่าว
 ย่อมเป็นการตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของบุคคล และองค์กรดังกล่าวในทางอ้อมด้วย
 จากการวิจัยพบว่า สื่อบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับการสร้างความไว้วางใจทางการเมือง โดย
 เฉพาะบุคคลในครอบครัวและครูอาจารย์ แต่พบว่า กลุ่มเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิดความ
 ไว้วางใจทางการเมืองในตัวเยาวชน

ผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า การสร้างความไว้วางใจทางการเมืองให้เกิดขึ้นแก่เยาวชน
 ด้วยการใช้อุบายบุคคลนั้น จะต้องอาศัยบุคคลที่มีประสบการณ์ทางการเมืองมากกว่ากลุ่มเพื่อนในวัย
 เดียวกัน ทั้งนี้เพราะการวิเคราะห์ถึงเหตุผลและเบื้องหลังความโปร่งใสในการทำงานของบุคคล
 และองค์กรทางการเมืองเพื่อก่อให้เกิดความไว้วางใจทางการเมืองนั้น บุคคลที่สูงวัยและมากด้วย
 ประสบการณ์กว่าเยาวชน เช่น บิดามารดา หรือครูอาจารย์ น่าจะเป็นผู้ที่เพิ่มความน่าเชื่อถือและ
 เพิ่มน้ำหนักของสารให้แก่เยาวชนได้มากกว่ากลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นบุคคลในวัยเดียวกัน ดังนั้น กลุ่ม
 เพื่อนซึ่ง เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองที่ไม่แตกต่างกับเยาวชนเท่าใดนัก จึงไม่สามารถมี
 อิทธิพลในการสร้างความไว้วางใจทางการเมืองให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนได้

การสร้างควมสำนึกทางการเมือง

การที่บุคคลในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และครูอาจารย์ มีการพูดถึงข่าวสารทางการเมืองให้
 เยาวชนได้รับฟังบ่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการชักชวนกันไปใช้สิทธิ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึง
 ความสำนึกทางการเมืองที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เด่นชัดที่สุด ย่อมทำให้เยาวชนเกิด
 ความสำนึกในการที่ตนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งถือเป็นหน้าที่ทางการเมืองของ

พลเมืองในการปกครองแบบประชาธิปไตย จากการวิจัย พบว่าสื่อบุคคลทั้งสามประเภทมีส่วนในการสร้างความสำนึกทางการเมือง โดยเมื่อพิจารณาจากการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเลือกตั้งแล้ว พบว่า เยาวชนเปิดรับการชักชวนกันไปใช้สิทธิจากสื่อทั้งสามประเภทมากที่สุด เมื่อเทียบกับเนื้อหาข่าวสารอื่น (ซึ่งก็อาจมีส่วนในการสร้างความสำนึกทางการเมืองเช่นกัน แต่ไม่เด่นชัดเท่ากับการชักชวนกันไปใช้สิทธิ) จึงอาจสรุปได้ว่าการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เป็นการสร้างความสำนึกทางการเมืองในระยะสั้น

สำหรับการสร้างความสำนึกทางการเมืองในระยะยาวนั้น เกิดจากการที่เยาวชนเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลทั้งสาม เกี่ยวกับการทำงานขององค์กร และบุคคลในทางการเมืองเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งมีผลในทางอ้อมแก่เยาวชนในการเกิดความรู้ความเข้าใจในการทำงานในระบบการเมือง และเกิดความเข้าใจว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นต้องการการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งประชาชนเองก็ควรมีความสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนในส่วนนี้ด้วย ในการนี้สื่อบุคคลทั้งสามอาจมีส่วนในการชักจูง โน้มน้าวให้เยาวชนเห็นความสำคัญในหน้าที่และบทบาทของเยาวชนในทางการเมืองด้วย ซึ่งจะทำให้เยาวชนเกิดความสำนึกและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในที่สุด ดังผลการวิจัยนี้ที่พบว่าความสำนึกทางการเมือง เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งซึ่งจะได้อภิปรายต่อไป

การสร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

จากการวิจัยพบว่า สื่อบุคคลในภาพรวมและรายละเอียดของสื่อไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การสร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้แก่เยาวชน ซึ่งในการศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยมิได้มีการศึกษาถึงพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และครูอาจารย์ ว่าเป็นการเสริมสร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยหรือไม่ อาทิ บิดามารดามีการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือสามารถแสดงความคิดเห็นในปัญหาต่าง ๆ หรือไม่ หรือในการสื่อสารในกลุ่มเพื่อน เยาวชนสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับความคิดเห็นของกลุ่ม แม้ว่าจะเป็นเสียงส่วนน้อยก็ตาม และกลุ่มเพื่อนมีการยอมรับความคิดเห็นส่วนน้อยนั้นหรือไม่ หรือครูอาจารย์มีการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีสิทธิแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งหรือไม่ รวมทั้งการส่งเสริมให้เยาวชนสามารถได้แสดงความคิดเห็นของตนไม่ว่าจะถูกหรือผิดก็ตาม ซึ่งลักษณะ

ของการสื่อสาร เช่นนี้เป็นหลักพื้นฐานของทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย การพิจารณา การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองแต่อย่างเดียว อาจมิได้เป็นการวัดว่าการสื่อสารจะมีส่วนในการสร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยหรือไม่ จึงควรที่จะได้มีการพิจารณาพฤติกรรมการสื่อสารดังกล่าวข้างต้นประกอบด้วยการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ลักษณะและความสำคัญของสื่อบุคคลในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

บุคคลในครอบครัว

ครอบครัวเป็นโครงสร้างที่ทำหน้าที่ให้การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองของสังคม เป็นโครงสร้างแรกที่บุคคลได้พบ อัลมอนด์ และเพาเวลล์ เห็นว่า ครอบครัวเป็นตัวการในการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองที่มีอิทธิพลสูงและต่อเนื่องระยะยาวทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม (Almond and Powell, 1980) ดังนั้น การสื่อสารเรื่องการเมืองภายในครอบครัวจึงมีส่วนในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง ดังการวิจัยนี้พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากบุคคลในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความรู้อุ้ความเข้าใจทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง ความสำนึกทางการเมือง และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองซึ่งตรงกับแนวคิดของ อัลมอนด์ และเวอร์บา ที่ว่า ในครอบครัวที่มีการพูดคุย ถกเถียงปัญหาทางการเมืองจะทำให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้ทางการเมืองที่จะพัฒนาให้เด็กมีความรู้สึกมีความสามารถทางการเมือง และมีความผูกพันกับหน้าที่ทางการเมือง (Almond and Verba, 1980) และจากการวิจัยยังพบอีกว่า บุคคลในครอบครัวมีบทบาทในด้านนี้มากที่สุด เมื่อเทียบสื่อบุคคลประเภทครูอาจารย์ และกลุ่มเพื่อน เนื่องด้วยบุคคลในครอบครัวนั้นนับว่าเป็นสื่อบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด และเยาวชนก็ให้ความเคารพนับถือและเชื่อฟังมากที่สุด อีกทั้งเยาวชนในวัยนี้ยังเป็นวัยของการศึกษา ยังต้องพึ่งพาครอบครัวในด้านรายได้ จึงยังคงทำให้เยาวชนมีความผูกพันใกล้ชิดกับครอบครัวอยู่ ดังนั้นสถาบันครอบครัวจึงยังคงมีอิทธิพลอย่างมากต่อเยาวชนในกระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง ซึ่งก็เป็นไปตามแนวคิดที่เชื่อกันกว่าสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักพื้นฐานในกระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง การปลูกฝังความคิด ความเชื่อ และ

ทัศนคติต่าง ๆ ในทางการเมืองจึงควรที่จะเริ่มจากสถาบันครอบครัวเป็นอันดับแรก จากผลการวิจัยนี้จึงสามารถยืนยันแนวคิดดังกล่าวได้ดี

กลุ่มเพื่อน

ลักษณะเด่นสำหรับเยาวชนอายุ 18-19 ปี คือการที่เยาวชนในวัยนี้มีความสัมพันธ์ที่ผูกติดกับกลุ่มเพื่อนและมีพฤติกรรมตามอย่างกลุ่มเพื่อนอยู่มาก ในการสื่อสารก็เช่นกัน หากกลุ่มเพื่อนสนใจหัวข้อสนทนาใดแล้ว ก็อาจทำให้เกิดการอภิปรายและสร้างความสนใจในเรื่องนั้น ให้เกิดขึ้นในกลุ่ม รวมทั้งการพูดคุยนั้นก็ก่อให้เกิดความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกที่คล้าย ๆ กันด้วย ซึ่ง ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2526) ได้อภิปรายในเรื่องนี้ไว้ว่า บุคคลจะรับเอาทัศนคติและความคิดเห็นของเพื่อนเป็นของตน อาจเนื่องจากการยอมรับนับถือ หรือความต้องการที่จะเหมือนเพื่อนในกลุ่ม กลุ่มเพื่อนนี้จะมิพบเทาในการอบรมกล่อมเกลารวมทั้งการเมืองของสังคม โดยกระตุ้นหรือจูงใจ หรือกดดันให้สมาชิกมีทัศนคติและพฤติกรรมที่กลุ่มยอมรับอยู่ ดังนั้น สื่อบุคคลที่เป็นกลุ่มเพื่อนจึงเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีอิทธิพลในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดเยาวชนได้ จากการวิจัยนี้พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์กับความรู้อุ้ความเข้าใจทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง ความสำนึกทางการเมือง และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ซึ่งย่อมแสดงให้เห็นในทางอ้อมเช่นกันว่ากลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นเยาวชนในรุ่นอายุนี้มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยดังกล่าวเช่นกัน อย่างไรก็ตาม กลุ่มเพื่อนอาจไม่สามารถสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในบางประเด็น เช่น ความไว้วางใจทางการเมือง เป็นต้น เนื่องจากข้อจำกัดในด้านประสบการณ์และความน่าเชื่อถือของผู้ส่งข่าวสาร

ครูอาจารย์

บทบาทของครูอาจารย์ในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น นับว่ามีความสำคัญสำหรับเยาวชนที่ยังอยู่ในสถานศึกษา จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังเป็นนักเรียนหรือนิสิตนักศึกษาอยู่มากคือประมาณ 4 ใน 5 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ดังนั้น บทบาทของครูอาจารย์กับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย สำหรับเยาวชน

ในวัยนี้จึงน่าจะมียุ่่มาก จากการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากครูอาจารย์ มีบทบาทในการสร้างความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และ ความสำนึกทางการเมือง ทั้งนี้เนื่องจาก โดยทั่วไปเยาวชนมีความเคารพและเชื่อฟังความคิดเห็น ของครูอาจารย์อยู่แล้ว จึงง่ายต่อการที่ครูอาจารย์จะปลูกฝังความคิด ความเชื่อทางการเมืองดังกล่าว ให้เกิดแก่เยาวชนได้ อย่างไรก็ตาม พบว่าเยาวชนมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากครูอาจารย์ในระดับน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับสื่อบุคคลประเภทอื่น แสดงว่าครูอาจารย์ซึ่งน่าจะเป็น ตัวแทน (Agents) สำคัญตัวแทนหนึ่งในการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ให้เกิดแก่เยาวชนได้ กลับไม่สามารถทำหน้าที่นี้ได้อย่างเต็มที่ หน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องน่าที่จะ ได้มีการรณรงค์ให้ครูอาจารย์หันมาให้ความสนใจในการสอดแทรกเนื้อหาข่าวสารทางการเมืองให้ แก่เยาวชนมากกว่าการสอนตามบทเรียนเท่านั้น

สื่อเฉพาะกิจกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

สื่อเฉพาะกิจจัดได้ว่าเป็นสื่อรณรงค์หรือสื่อเสริมเฉพาะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจเป็น การตอกย้ำความคิดความเชื่อเดิมที่กลุ่มเป้าหมายมีอยู่แล้วก็เป็นไปได้ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งครั้งนี้จากผลการวิจัยจะเห็นว่า ในภาพรวม สื่อเฉพาะกิจนั้นมีบทบาทน้อยมากในการสร้าง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย คือมีส่วนเกี่ยวข้องเฉพาะกับการเกิดความรู้สึกทาง การเมืองและความไว้วางใจทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นเพราะสื่อเฉพาะกิจที่นำเสนอเนื้อหา ข่าวสารที่ไม่ตรงกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านอื่น นอกเหนือ จากที่กล่าวข้างต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระยะเวลาในการนำเสนอสื่อเฉพาะกิจนั้นสั้น และกระชั้น ชิด ภายในระยะเวลาณรงค์เพียงสองเดือน สื่อเฉพาะกิจที่นำเสนอจึงเร่งสร้างเฉพาะความ สำนึกทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมือง ซึ่งเป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ตรงประเด็นมากที่สุด ในการรณรงค์ให้บุคคลเข้ามาเลือกตั้งในระยะสั้น

สื่อเฉพาะกิจแต่ละประเภทก็จะมีคุณสมบัติ ในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันตามลักษณะเฉพาะของแต่ละสื่อ ซึ่งจะได้แยกอภิปรายดังต่อไปนี้

ลักษณะและความสำคัญของสื่อเฉพาะกิจในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

สื่อสิ่งพิมพ์สำหรับแจก

ผลการวิจัย พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อเฉพาะกิจประเภทสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับแจกมีความสัมพันธ์ทางลบกับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หมายความว่าหากเยาวชนเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับแจกมาก ก็จะมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยน้อยลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในประเด็นแรก สื่อสิ่งพิมพ์สำหรับแจกในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในครั้งนี้ ไม่ได้ให้ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแก่เยาวชน หรืออาจให้ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่ไม่กระจ่างชัดพอในเนื้อสารก็เป็นได้ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าจะมีการศึกษาวิจัยต่อไป และเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาสำหรับผู้ผลิตสื่อประเภทนี้ในการรณรงค์ทางการเมืองครั้งต่อไป ว่ามีความบกพร่องใดในการจัดทำรูปแบบและเนื้อหาของสื่อหรือไม่ มิฉะนั้นแล้ว การรณรงค์ด้วยการใช้สื่อประเภทนี้อาจไม่ได้ผล หรือให้ผลที่ผิดพลาดไปจากความต้องการที่แท้จริง

ในประเด็นที่สอง หากมองในด้านผู้รับสารแล้ว อาจเป็นไปได้ที่เนื้อหาสารในสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับแจกนั้นมีความต้องการที่จะให้ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแก่ผู้รับสาร แต่อาจเกิดความผิดพลาดที่ตัวผู้รับสาร จึงทำให้การสื่อสารนั้นไม่สัมฤทธิ์ผล และให้ผลในด้านตรงกันข้าม เนื่องจาก มีความเป็นไปได้ที่เยาวชนเมื่อได้รับสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับแจกแล้วก็อาจเปิดรับ คือ อ่านหรือดูสื่ออื่นๆแต่ไม่ได้มีการจดจำ เนื้อสาร หรือให้ความสนใจที่จะรับรู้เนื้อหาสารนั้น ๆ ซึ่งอาจทำให้เยาวชนไม่ได้รับสารในด้านทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อให้ก็เป็นได้ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าศึกษาวิจัยต่อไปว่า เหตุใดผู้รับสารจึงเปิดรับสารนั้นแต่ไม่จดจำ เนื้อสาร อาจเป็นเพราะความไม่น่าดึงดูดใจในด้านรูปแบบหรือเนื้อหาของสื่ออื่น ๆ หรือไม่

โปสเตอร์หรือแผ่นป้าย

จากผลการวิจัย พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากโปสเตอร์หรือแผ่นป้ายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความสำนึกทางการเมืองอันเป็นการแสดงให้เห็นว่า เยาวชนที่มีการเปิดรับสื่อโปสเตอร์หรือแผ่นป้ายเพื่อการรณรงค์หาเสียง

ย่อมจะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความสำนึกทางการเมือง ทั้งนี้ เนื่องจากลักษณะของสื่อโปสเตอร์หรือแผ่นป้าย ที่มุ่งเสนอเฉพาะความคิดหลักที่ต้องการนำเสนอจึงง่ายแก่การทำความเข้าใจทางการเมือง และการใช้คำที่ปลุกเร้าอารมณ์ยังสามารถสร้างให้เกิดความสำนึกทางการเมืองขึ้นได้อีกด้วย

ขบวนการหรือรศกระจ่ายเสียง

จากการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากขบวนการหรือรศกระจ่ายเสียงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และความไว้วางใจทางการเมือง ซึ่งหมายความว่า เยาวชนที่มีการเปิดรับขบวนการหรือรศกระจ่ายเสียง จะเกิดความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง และเกิดความไว้วางใจทางการเมือง ทั้งนี้ด้วยลักษณะของขบวนการหรือรศกระจ่ายเสียงที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น จัดได้ว่าเป็นสื่อรณรงค์ที่เข้าถึงตัวผู้รับสารได้ใกล้ชิดที่สุด เปรียบเสมือนกับการสื่อสารส่วนบุคคล ซึ่งผู้รับสารสามารถที่จะเห็น สัมผัส ชักถาม ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งถึงนโยบายและแนวทางการทำงานได้ และผู้รับสารยังสามารถฝากปัญหา และเสนอแนะข้อคิดต่าง ๆ ให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งนำไปแก้ปัญหาได้ด้วย ซึ่งจะทำให้เยาวชนได้เห็นการชักถาม หรืออาจเป็นผู้ได้ชักถามเอง เกิดความรู้สึกว่าตนสามารถมีบทบาทเหนือทางการเมืองในทางอ้อมได้ และทำให้เกิดความไว้วางใจได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เราได้เห็น และได้รับฟังความคิดของเขาอย่างใกล้ชิดนั้น เป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ และสามารถทำงานแทนประชาชนได้

การอภิปรายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง

จากผลการวิจัย พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากการอภิปรายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง มีความสัมพันธ์กับความไว้วางใจทางการเมือง และความสำนึกทางการเมือง ซึ่งหมายความว่า เยาวชนที่เปิดรับการอภิปรายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองก็จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยดังกล่าวด้วย ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของการอภิปรายหาเสียงของพรรคการเมือง มีรูปแบบคล้าย ๆ กับการรณรงค์หาเสียงโดยใช้ขบวนการ หรือรศ

กระจายเสียง ซึ่งจะสามารถสร้างความไว้วางใจทางการเมืองได้ดังที่อภิปรายไว้ในตอนต้น นอกจากนี้ การใช้น้ำเสียงที่ดังดู เร่งเร้า และปลุกใจของผู้หาเสียง ก็นับว่ามีบทบาทในการสร้างความสำนึกทางการเมืองให้เยาวชนเกิดความรู้สึกว่า เป็นหน้าที่ของ เขาที่จะต้องไปเลือกตั้ง ดังที่ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2637) กล่าวไว้ว่า การแสดงออกซึ่งสีหน้าและน้ำเสียงของผู้ส่งสารซึ่งเป็นนักสมัครรับเลือกตั้งสามารถนำมาใช้เป็นสิ่งเร้าและสร้างอิทธิพลต่อผู้เปิดรับสื่อได้

อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมพบว่า เยาวชนมีการเปิดรับสื่อเฉพาะกิจประเภทต่าง ๆ ในระดับปานกลางเท่านั้น และสื่อเฉพาะกิจก็มีส่วนในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคล ซึ่งจากผลการวิจัยโดยสรุปรวมข้างต้นจะเห็นได้ชัดเจนว่า สื่อมวลชนและสื่อบุคคลเป็นสื่อที่มีความสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูงกว่าสื่อเฉพาะกิจ และสอดคล้องกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของเยาวชน ที่พบเช่นกันว่า เยาวชนเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลมากกว่าสื่อเฉพาะกิจ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะได้มีการพิจารณาการใช้สื่อเพื่อการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เหมาะสมกับคุณลักษณะ และประสิทธิภาพของสื่อแต่ละประเภท ในการสร้างองค์ประกอบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในแต่ละองค์ประกอบด้วย ซึ่งจากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการเมือง ควรที่จะได้มีการพิจารณาใช้สื่อมวลชนและสื่อบุคคลเป็นอันดับแรก และสื่อเฉพาะกิจเป็นอันดับรองลงมา ในการรณรงค์เพื่อการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

สรุปบทบาทของสื่อต่าง ๆ กับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จัดได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการสังคมปริทัศน์ทางการเมือง เพราะความรู้ที่ได้รับจากการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจะมีผลต่อความคิด ความรู้สึก และความเชื่อที่หล่อหลอมกันเป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งกระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในระยะยาว ผลที่ได้เป็นผลที่เกิดขึ้นในทางอ้อม (Indirect) และมีการสะสม (Cumulative Impact) เป็นระยะเวลายาวนาน ดังที่ เคลปเปอร์ (Klapper) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อมวลชนนั้นไม่น่าจะมีอิทธิพลต่อผู้รับใน

ทางการเมือง ในลักษณะทางอ้อม และเป็นเป้าหมายในระยะยาว (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2530) ซึ่งในการศึกษานี้ก็เป็นการศึกษาบทบาทของตัวแทนต่าง ๆ (Agents) ในสังคมที่มีส่วนในการกล่อมเกลากการเรียนรู้ทางการเมืองให้แก่เยาวชนในทางอ้อม จากผลการวิจัยทั้งหมดพบว่า สื่อแต่ละชนิดมีประสิทธิผลในการก่อให้เกิดองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของสื่อ โดยสรุปในภาพรวมแล้ว พบว่า วิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีบทบาทสูงที่สุดในการก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความสำนึกทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง เมื่อเทียบกับสื่ออื่น ๆ ส่วนความสนใจทางการเมืองนั้น พบว่าบุคคลในครอบครัวเป็นตัวแทนที่สำคัญในองค์ประกอบด้านนี้มากที่สุด จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนนั้นเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรู้และสร้างจิตสำนึกทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้แก่เยาวชน รวมทั้งทำให้เยาวชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองที่มีต่อตนเอง จึงทำให้เกิดความสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนในทางการเมือง ส่วนสื่อบุคคลนั้นจะเป็นสื่อที่มีบทบาทในด้านชักจูงใจให้เยาวชนเกิดความสนใจทางการเมืองในทางอ้อม โดยการที่ บิดามารดา ครูอาจารย์ หรือกลุ่มเพื่อน มีการพูดถึงเหตุการณ์บ้านเมือง หรือการทำงานของนักการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองให้เยาวชนได้รับฟังบ่อย ๆ ก็อาจทำให้เยาวชนนั้นเกิดความสนใจในการเมือง และหันมาหาความรู้เพิ่มเติมมากขึ้นจากสื่อมวลชนก็เป็นได้ ดังนั้น จะเห็นว่า การใช้สื่อเพื่อการพัฒนา นั้นมักจะต้องมีการใช้สื่อมวลชนและสื่อบุคคลควบคู่กันไปเสมอ ทั้งนี้เพราะสื่อทั้งสองต่างก็มีส่วนดีและส่วนด้อยที่สามารถนำมาเสริมกันได้ ส่วนสื่อเฉพาะกิจนั้นอาจนำมาช่วยเสริมในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้ในบางประเด็น ทั้งนี้ต้องพิจารณาจากสถานการณ์และความจำเป็นว่า มีต้องใช้สื่อเฉพาะกิจหรือไม่ เพราะจากผลการวิจัย พบว่า สื่อเฉพาะกิจมีบทบาทน้อยในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และ การใช้สื่อเฉพาะกิจนั้นมักนิยมใช้ในช่วงที่มีการรณรงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ชัดเจน มีการเจาะกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง รวมทั้งต้องมีการวางแผนให้เหมาะสมกับระดับความรู้และความสนใจของผู้รับสาร และอาจต้องใช้การลงทุนที่สูงด้วย

จากการผลการวิจัยและการอภิปรายผลข้างต้น จะเห็นได้ว่าการสื่อสารในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็น การสื่อสารมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารเฉพาะกิจ ต่างก็มีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ในประเด็นที่แตกต่างกัน

แต่การสื่อสารกับการเมืองนั้นจะพัฒนาไปด้วยกัน หรือเอื้อประโยชน์ต่อกันได้ดีหรือล้มเหลวเพียงใด ก็ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ ประการที่เกี่ยวข้องกันอยู่ ไม่ว่าจะเป็นผู้ส่งสาร อันได้แก่ ผู้ส่งสารในระดับครอบครัว ในระดับการศึกษา ในระดับการสื่อสารมวลชน ในหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในกลุ่มผลประโยชน์ หรือนักการเมือง เป็นต้น ว่ามีความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ส่ง หรือมีความเข้าใจในตัวผู้รับสารเช่นไร รวมทั้งแต่ละตัวแทนมีการสอดรับกันด้านความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยหรือไม่ หรือในด้านตัวสารที่ส่งออกมามีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้นเพียงใด หรือสื่อหรือช่องทางการส่งสารที่เลือกใช้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เปิดรับสื่อหรือไม่ รวมถึงความพร้อมของผู้รับสาร อันหมายถึงพื้นฐานความรู้ความเข้าใจ ความคิดและทัศนคติที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือจากนั้น ก็ยังมีสภาพการณ์ของสังคมในแต่ละช่วงเวลา เป็นปัจจัยประกอบที่ต้องให้ความสนใจด้วยเช่นกัน สิ่งที่กำลังกล่าวมาทั้งหมด ก็คือการวางแผนในการรณรงค์ทางการเมืองโดยใช้การสื่อสารซึ่งจะสำเร็จได้ก็ต้องมีการวิเคราะห์ วิจัยองค์ประกอบต่างๆ ของการสื่อสาร สิ่งสำคัญที่ควรตระหนักในการสร้าง หรือส่งเสริมให้เกิดองค์ประกอบทางวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ก็คือ ควรที่จะได้มีการวางแผนให้ตัวแทนทางสังคม (Agents) ซึ่งมีบทบาทในกระบวนการสังคม ประกิตทางการเมือง ได้มีการให้ข่าวสารหรือการอบรมกล่อมเกลாதำด้านความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกทางการเมืองที่สอดคล้องกัน ในการสร้างองค์ประกอบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายปัจจัย สำหรับในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการมองถึงบทบาทของสื่อต่าง ๆ ที่จะเข้ามามีส่วนในการสนับสนุนให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียง ซึ่งเป็นการพิจารณาผลของสื่อในระยะสั้น นอกจากนี้ยังมองปัจจัยทางด้านจิตวิทยา คือองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ปัจจัยหนึ่งในการผลักดันให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเช่นกัน ดังนั้นจึงสามารถสรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดังนี้

1. ปัจจัยจากการ เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ
2. ปัจจัยอันเกิดจากองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ซึ่งผู้วิจัยจะได้อภิปรายในรายละเอียดต่อไป

3.1 การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ของเยาวชน

ข่าวสารทางการเมือง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลแฝง หรือมีอิทธิพลโดยตรง ต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้ที่มีความรู้ข่าวสารทางการเมืองคือผู้ที่มีอำนาจอย่างแท้จริง ดังที่แซมมวล ฮันติงตัน ได้ระบุว่า การที่พลเมืองมีความรู้ข่าวสารการเมืองที่กว้างขวางจะทำให้บุคคลตัดสินใจและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองได้อย่างสม เหตุสมผล (Samuel Hantington, 1967) ซึ่งการตัดสินใจและการแสดงออกดังกล่าวนี้ เป็นฐานที่สำคัญของหลักการประชาธิปไตย

ในการวิจัยครั้งนี้จะได้แสดงให้เห็นบทบาทของข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของเยาวชน ซึ่งจะแยกพิจารณาตามประเภทของสื่อดังต่อไปนี้

สื่อมวลชนกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชน

ในภาพรวม พบว่า สื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง กล่าวคือเยาวชนผู้ไปใช้สิทธิ และผู้ไม่ไปใช้สิทธิมีพฤติกรรมกา เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มเยาวชนผู้ไปใช้สิทธิมีระดับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อดังกล่าว มากกว่ากลุ่มผู้ไม่ไปใช้สิทธิ แสดงว่าการเปิดรับสื่อมวลชนเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการที่เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ต้องฤดี ปุณณกันต์ ที่พบเช่นกันว่าการเปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกา ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ในอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ต้องฤดี ปุณณกันต์, 2534)

นอกจากนี้ในรายละเอียดประเภทของสื่อก็พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ เป็นปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยเยาวชนที่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์มากกว่า เยาวชนที่ไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการเปิดรับสื่อของเยาวชนที่พบว่า เยาวชนเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์มากที่สุดตามลำดับ เมื่อเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น ซึ่งตรงกับ งานวิจัยของ ประทุม ฤกษ์กลาง (2532) ที่พบเช่นกันว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากวิทยุโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือสื่อหนังสือพิมพ์ และการเปิดรับสื่อดังกล่าว เป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนชาวกรุงเทพมหานครไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง อันเป็นการยืนยันในเชิงประจักษ์ได้ว่า หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องการรณรงค์ให้เยาวชนในกรุงเทพมหานครไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากขึ้นในครั้งต่อไป ก็ควรที่จะได้พิจารณาใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ เพื่อการรณรงค์ทางการเมืองในระยะสั้น และการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระยะยาว ทั้งนี้เนื่องจาก พบว่าวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ทำให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (ซึ่งจะได้อภิปรายต่อไปในหัวข้อ 3.2)

อย่างไรก็ตามพบว่า ปัจจัยการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุกระจายเสียงและนิตยสารไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชน ทั้งนี้เพราะไม่พบความแตกต่างในการเปิดรับสื่อดังกล่าว ในเยาวชนผู้ไปใช้สิทธิและผู้ไม่ไปใช้สิทธิ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า เยาวชนมีการเปิดรับวิทยุกระจายเสียงและนิตยสารในระดับน้อย จึงทำให้สื่อทั้งสองนี้ไม่มีบทบาทในการ เป็นปัจจัยผลักดันให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

ดังนั้น จากผลการวิจัยนี้จึงสามารถสรุปได้ว่าสื่อมวลชนแต่ละประเภทมีบทบาทที่ต่างกันในการส่งเสริมให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

สื่อบุคคลกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชน

จากการวิจัยพบว่า ในภาพรวมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง กล่าวคือ เยาวชนผู้ไปใช้สิทธิและผู้ไม่ไปใช้สิทธิมีพฤติกรรม

การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มเยาวชนผู้ไปใช้สิทธิมีระดับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อดังกล่าวมากกว่ากลุ่มผู้ไม่ไปใช้สิทธิ แสดงว่าการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการที่เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งจริง ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิภาดา บุญภาค (2534) ที่พบว่าการสื่อสารระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เช่นเดียวกับ พรทิพย์ เย็นจะบก (2527) ที่พบว่าการสื่อสารระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองในเรื่องการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของสตรีในเขตนครบาล จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศนั้น พอล เอฟ. ลาซาร์เฟรดและคณะ ก็พบเช่นเดียวกันว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์กับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะสื่อบุคคลเป็นสื่อที่เหมาะสมสำหรับการโน้มน้าวใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรมได้ง่ายกว่าสื่ออื่นๆ (Paul F. Lazarfred and al., 1973) จากผลงานวิจัยที่มีความสอดคล้องกันเช่นนี้ เป็นการยืนยันว่าสื่อบุคคลมีความสำคัญในโน้มน้าว หรือสนับสนุนให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง

เมื่อแยกดูในรายละเอียด พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากบุคคลในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และครูอาจารย์นั้น มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง กล่าวคือ เยาวชนกลุ่มที่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อดังกล่าว มากกว่าเยาวชนกลุ่มที่ไม่ไปเลือกตั้ง ซึ่งผลการวิจัยในบางส่วน ตรงกับงานวิจัยของ เจตน์ศักดิ์ แสงสิงแก้ว (2523) ที่พบว่าการสื่อสารในกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตท้องที่บางชัน มินบุรี กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เมื่อพิจารณาการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งในการวิจัยนี้ พบว่า บุคคลในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และครูอาจารย์เป็นสื่อบุคคลที่ชักชวนให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในครั้งนี้เป็นได้

อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่น่าสนใจว่าสื่อบุคคลดังกล่าวมีการพูดคุยกันถึงนโยบายของพรรคการเมืองเป็นอันดับหลังๆ เมื่อเทียบกับการพูดคุยถึงเนื้อหาข่าวสารในประเด็นอื่น แสดงว่าการไปเลือกตั้งครั้งนี้ของเยาวชน อาจเป็นไปเพราะการชักชวนหรือโน้มน้าวใจให้เลือกพรรคใดพรรคหนึ่งตามที่ บิดามารดา หรือครูอาจารย์ หรือกลุ่มเพื่อน แนะนำ มากกว่าการเข้าร่วมด้วยการใช้

ตั้งโดยใช้เหตุผลในการเลือกที่แท้จริง ในประเด็นนี้จึงเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาต่อไปในการ
 รณรงค์ให้เยาวชนหรือประชาชนเข้ามาเลือกตั้ง บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหันมาให้
 ความสนใจในการให้ข่าวสารที่เน้นนโยบายของแต่ละพรรค และเน้นวิธีการเลือกตั้งด้วยการ
 พิจารณาจากนโยบายของแต่ละพรรค ในปริมาณที่มากกว่าการรณรงค์ให้ไปเลือกตั้งเฉย ๆ เท่านั้น
 ซึ่งจะทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนเป็นไปได้ ด้วยการให้เหตุผลที่มีประสิทธิผล
 มากขึ้น อันจะเป็นการสร้างความมั่นคงในทางการเมือง

นอกจากนี้ ยังพบว่า สื่อบุคคลที่มีบทบาทต่อการชักชวนให้เยาวชนไปเลือกตั้งมากที่สุด คือ
 บุคคลในครอบครัว ทั้งนี้เพราะครอบครัวเป็นหน่วยแรกที่ป้อนการเรียนรู้ให้เยาวชนและสร้าง
 ความรู้สึกทางการเมืองตลอดจนความคิดเห็นทางการเมืองให้แก่เยาวชน ทำให้อาจพิจารณา
 ต่อไปได้ว่ามีความเป็นไปได้สูงที่เยาวชนจะได้รับความคิด ความเชื่อทางการเมืองมาจากบุคคลที่
 เป็นบิดา มารดา ซึ่งอาจรวมทั้งการสนับสนุนพรรคการเมืองพรรคเดียวกับบิดามารดาที่เป็นได้
 พฤติกรรมนี้สามารถอธิบายได้ด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางการเมืองโดยแบบของการเลียนแบบ
 (Identification Model) ของ โรเบิร์ต เฮสส์ และจูดิธ ธอร์นีย์ ที่อธิบายไว้ว่า แบบ
 ของการเลียนแบบเป็นแบบการเรียนรู้ทางการเมืองที่เด็กรับเอาโดยตรงจากบิดามารดา ครู และ
 บุคคลที่สัมพันธ์ด้วย เด็กจะกำหนดพฤติกรรมของตนเองโดยเลียนแบบจากพฤติกรรมของบุคคลเหล่านี้
 นี้โดยไม่รู้ตัว เช่น รับเอาความคิดเห็นทางการเมืองของบิดามารดามาเป็นของตน สนับสนุน
 พรรคการเมืองพรรคเดียวกับบิดามารดา เป็นต้น (อ้างถึงใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์
 สุดดิพันธ์, 2526) ซึ่งแนวความคิดนี้สามารถยืนยันได้จากการวิจัยของ บอนน์ และแรนเนย์ ในปี
 ค.ศ. 1966-1968 ที่พบว่า ถ้าพ่อแม่มีความคิดเห็นในเรื่องการเลือกตั้งตรงกัน ลูกจะมีความเห็น
 ตรงกับบิดามารดาด้วย แต่ถ้าบิดามารดามีความเห็นต่างกัน ลูกจะมีความคิดเห็นที่ต่างกันไปด้วย
 แต่ส่วนใหญ่แล้วลูกจะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตรงกับบิดามารดา (Hugh A. Bone and Austin
 Ranney, 1976) สำหรับประเทศไทยยังไม่มีการวิจัยชิ้นใดมายืนยันความคิดนี้ ดังนั้นจึงเป็น
 ประเด็นที่น่าสนใจทำการวิจัยต่อไปว่า บุคคลจะได้รับอิทธิพลทางความคิดในการกำหนดรูปแบบ
 การเลือกตั้งหรือมีพฤติกรรมทางการเมืองเหมือนบุคคลที่เข้าใกล้ชิดหรือไม่

สื่อเฉพาะกิจกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชน

สำหรับสื่อเฉพาะกิจนั้น ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชน เนื่องจาก ไม่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อเฉพาะกิจในกลุ่มเยาวชนผู้ไปใช้สิทธิและไม่ไปใช้สิทธิ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดประเภทของสื่อ ก็พบเช่นกันว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อเฉพาะกิจประเภทต่างๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงของเยาวชนเลย

จึงกล่าวได้ว่า สื่อเฉพาะกิจในการเลือกตั้งครั้งนี้ไม่มีบทบาทในการรณรงค์ให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งอาจเป็นเพราะเยาวชนได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลในด้านการปลูกฝังความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิออกเสียง ซึ่งมีการสั่งสมมานานกว่าการเปิดรับสื่อเฉพาะกิจในระยะเวลาย้อนหลัง จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการรณรงค์ทางการเมืองในสื่อเฉพาะกิจเป็นจำนวนมากในเวลาอันจำกัดเพียงสองเดือน ก่อนการเลือกตั้งที่ผ่านมา นั้น ไม่สามารถโน้มน้าวใจให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้เลย ดังนั้น ผลการวิจัยนี้ อาจใช้เป็นข้อพิจารณาหนึ่งสำหรับพรรคการเมืองหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ทางการเมืองในการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมและได้ประโยชน์มากที่สุด ในการรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองในอนาคตต่อไป

อย่างไรก็ตาม สื่อเฉพาะกิจอาจมีส่วนในกระตุ้นให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในทางอ้อม ซึ่งเป็นอิทธิพลของสื่อในลักษณะการสั่งสม (Cumulative Impact) ที่ต้องใช้ระยะเวลายาวนาน เนื่องจากพบว่าสื่อเฉพาะกิจมีส่วนในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในบางองค์ประกอบ และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นก็มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชน (ดังจะได้อธิบายต่อไปในหัวข้อ 3.2)

สรุปความสำคัญของสื่อต่าง ๆ กับบทบาทในการสนับสนุนให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจที่มีส่วนสนับสนุนให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงแล้ว พบว่า ในภาพรวมสื่อบุคคลมีบทบาทมากที่สุดเมื่อเทียบกับสื่ออื่น ๆ สอดคล้องกับในรายละเอียดที่พบเช่นกันว่า สื่อที่มีบทบาทมากที่สุด คือบุคคลในครอบครัว รองลงมา

คือ หนังสือพิมพ์ กลุ่มเพื่อน วิทยุโทรทัศน์ และครูอาจารย์ ตามลำดับ ผลการวิจัยเป็นไปตาม ทฤษฎีและงานวิจัยในอดีตหลายชิ้นที่พบว่า สื่อบุคคลมีอิทธิพลในการโน้มน้าวใจมากกว่าสื่อมวลชน (Rogers and Shoemaker, 1971) อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนก็เป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุน (Reinforcement) ในการให้ความรู้ข่าวสารเพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการ โน้มน้าวใจผู้รับสารได้รวดเร็วยิ่งขึ้นเมื่อใช้ควบคู่กับสื่อบุคคล จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นได้ว่า เยาวชนอาจได้รับการชักชวนจากบิดามารดา กลุ่มเพื่อน และ ครูอาจารย์ ให้ไปเลือกตั้ง และ เยาวชนก็ยังมี การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมือง หรือการไปเลือกตั้ง เพิ่มเติมจากสื่อมวลชนด้วย นอกจากนี้ยังมีความเป็นไปได้สูงที่เยาวชนจะมีแนวโน้มในรูปแบบ การเลือกตั้งเหมือนสื่อบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น เลือกพรรคการเมืองพรรคเดียวกับบิดามารดา เป็นต้น เนื่องจากอิทธิพลในการโน้มน้าวใจของสื่อบุคคลดังกล่าว

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่าสื่อเฉพาะกิจไม่มีบทบาทในการสนับสนุนให้เยาวชนไปเลือก ตั้งในครั้งนี้ ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนนั้นได้รับการโน้มน้าวใจจากสื่อบุคคลให้ไปเลือกตั้งมากกว่า สื่อเฉพาะกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อบุคคลอาจโน้มน้าวใจเยาวชนได้ถึงขั้นการกำหนดพรรคการเมืองที่เยาวชนจะเลือกไว้ในใจได้อยู่แล้ว เนื่องจากเยาวชนในวัยนี้เป็นวัยที่อยู่ในความปกครอง ของบิดามารดา และครูอาจารย์ บุคคลดังกล่าวจึงมีอิทธิพลทางความคิดแก่เยาวชนในวัยนี้อยู่มาก รวมทั้งการยอมรับค่านิยมในกลุ่มเพื่อนก็อาจเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่จะทำให้เยาวชนกำหนดความคิดที่จะ ไปเลือกตั้ง โดยมีพรรคการเมืองที่ต้องการไว้ในใจแล้ว ดังที่พบเสมอในการวิจัยในอดีตว่า ชาวกรุงเทพมหานครจะเป็นผู้ที่กำหนดบุคคลที่จะเลือกได้ไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง (กรม การปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2529) ดังนั้นการที่พรรคการเมืองต่างๆ กระจายสื่อเฉพาะกิจ เพื่อรณรงค์ให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั้น จึงเป็นการสูญเสียที่เปล่าประโยชน์ในระยะ สั้น แต่จะได้ผลในระยะยาว (long term objective) คือสามารถชักจูงใจให้เยาวชนสนใจ การเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย และ เกิดองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมือง แบบประชาธิปไตยขึ้นในจิตใจได้ ดังเช่นผลการวิจัยนี้ที่พบว่า สื่อเฉพาะกิจบางประเภทมีความเกี่ยว ข้องกับการ เกิดองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในบางองค์ประกอบ

3.2 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชน

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น จะเป็นตัวกระตุ้น หรือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งในที่นี้หมายถึงการเลือกตั้ง ดังที่ ณรงค์ สินสวัสดิ์ (2524) ได้สรุปไว้ว่า บุคคลที่มีทัศนคติทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความสนใจทางการเมือง มีความรู้สึกที่ตนเองมีประสิทธิภาพในทางการเมือง มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มีความไว้วางใจทางการเมือง และมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน จะเป็นผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าวน้อย

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ในส่วนที่เป็นทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ความสนใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความสำนึกทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจริง กล่าวคือ เยาวชนผู้ไปใช้สิทธิมีค่าเฉลี่ยของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยดังกล่าว แตกต่างจากกลุ่มเยาวชนที่ไม่ไปใช้สิทธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มผู้ไปใช้สิทธิมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยดังกล่าวสูงกว่ากลุ่มผู้ไม่ไปใช้สิทธิ ซึ่งหมายความว่า วัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าว เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการที่เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองระหว่างเยาวชนผู้ไปใช้สิทธิและผู้ไม่ไปใช้สิทธิ ซึ่งจะอธิบายถึงสาเหตุในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ทัศนคตินั้นมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับพฤติกรรม นักจิตวิทยา เชื่อว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่มาก่อนพฤติกรรม และเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางของพฤติกรรมด้วย คือ ทัศนคติจะก่อให้เกิดแรงจูงใจ (motivation) ซึ่งจะกระตุ้นนำทางให้เกิดพฤติกรรมที่จะกระทำหรือละเว้นการกระทำบางอย่าง ทัศนคตินั้นมิใช่สิ่งที่เกิดติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เกิดขึ้นภายหลังจากการที่สภาพของจิตใจได้รับการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งจากประสบการณ์โดยตรงและโดยอ้อมจากการเรียนรู้

โดยกระบวนการกล่อมเกลາทางการเมือง (ฉลอง ภิรมย์รัตน์, 2621)

การที่สมาชิกของสังคมนิยมทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จึงมีความสำคัญต่อการมีความสอดคล้องต้องกันระหว่างหลักการประชาธิปไตย กับการประพฤติกฎปฏิบัติที่เป็นประชาธิปไตย คือ ทำให้สมาชิกประเมินค่าประชาธิปไตยว่าเป็นสิ่งที่ดี เห็นด้วยต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตย อันจะทำให้บุคคลสนับสนุนต่อหลักการอันเป็นคุณค่าพื้นฐานของประชาธิปไตย และจะทำให้สมาชิกของสังคมนิยมแนวใหม่ของพฤติกรรมที่เป็นไปในทางสนับสนุนซึ่งหลักการประชาธิปไตยด้วย

จากผลการวิจัยนี้แม้ว่าจะพบว่า การสื่อสารในระดับต่าง ๆ ของสังคมนิยมเป็นกลไกสำคัญในการเรียนรู้ทางการเมือง ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง ในด้านทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเลยก็ตาม แต่ก็มิได้หมายความว่าเยาวชนไม่มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จากการวิจัยพบว่าเยาวชนมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.) และพบต่อไปอีกว่าทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดที่นำเสนอข้างต้น

นอกจากนี้ยังพบว่า จากผลการวิจัยในภาพรวม เยาวชนมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง ซึ่งนับว่าเป็นสัญญาณแห่งการพัฒนาประเทศในระบบประชาธิปไตยที่ดี เพราะเยาวชนเหล่านี้จะเติบโตเป็นพลเมืองที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ ยิ่งเยาวชนมีทัศนคติทางการเมืองที่เห็นด้วยกับการปกครองในแบบประชาธิปไตยมากเท่าใด ก็ย่อมหมายถึง การที่เราจะมีพลเมืองที่มีคุณภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองมากขึ้นเท่านั้น

ความสนใจทางการเมือง

ผู้ที่สนใจทางการเมืองจะเป็นผู้ที่ติดตามข่าวคราวความเป็นไปของบ้านเมือง ซึ่งจะทำให้มีความรู้เกี่ยวกับตัวบุคคล หรือองค์กรทางการเมืองรวมทั้งปัญหาของบ้านเมือง อันจะเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลนั้น ๆ เข้าร่วมทางการเมือง ดังการวิจัยของศูนย์วิจัยของมหาวิทยาลัยมิชิแกนที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติทางการเมืองกับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า ผู้ที่ไม่สนใจการเมือง (อ้างถึงใน ณรงค์ ลินสวัสดิ์, 2624) นอกจากนี้ วิภากรณ์ ปราโมช ณ อุดยธา

(2619) ได้ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจ และความสนใจในการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรุงเทพมหานคร เมื่อปี 2619 ก็พบ ความสัมพันธ์ระหว่างการมีความสนใจทางการเมืองกับการไปใช้สิทธิออกเสียง ซึ่งผลที่ได้นี้ ตรงกับผลการวิจัยของ พรศรี ใจชื่อ (2620) ในการศึกษาถึงปัจจัยที่อิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เช่นกัน ดังนั้น จากผลการวิจัยนี้ ก็เป็นการยืนยันสมมติฐาน แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ว่า ความสนใจทางการเมือง เป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

อย่างไรก็ตาม ในภาพรวม ชาวชนมีความสนใจทางการเมืองในระดับปานกลาง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะรณรงค์หรือสร้างความสนใจทางการเมืองแก่เยาวชนให้มากขึ้นกว่านี้ ทั้งนี้โดยผ่านการสื่อสารในระดับต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ ในสื่อสารมวลชนควรเน้นในสื่อวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวิทยุกระจายเสียง สำหรับในสื่อระหว่างบุคคล ควรเน้นสื่อบุคคลในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน ซึ่งสื่อเหล่านี้เป็นสื่อที่ความสัมพันธ์กับเกิดความสนใจทางการเมือง

ความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมือง

ความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองมีความเข้าใจและสามารถมีอิทธิพลต่อกิจการของทางการเมืองการปกครอง (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว , 2623) โดยบุคคลที่เชื่อว่า เขามีความสามารถที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่คิดว่าตนเองไม่มีประสิทธิภาพในทางการเมือง (ณรงค์ ลินสวัสดิ์, 2624)

จากผลการวิจัยนี้ พบว่า ความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง อันเป็นการยืนยันสมมติฐานและยอมรับในแนวคิดและทฤษฎีทางการเมืองข้างต้น ดังนั้นในการรณรงค์ให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองควรที่จะได้มีการปลูกฝังหรือสร้างความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมืองให้เกิดขึ้นแก่เยาวชน ซึ่งจากผลการวิจัยนี้ พบว่า ในภาพรวมเยาวชนมีความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับปานกลางเท่านั้น สมควรที่จะมีการเสริมสร้างความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมืองให้มากกว่านี้ ทั้งนี้โดยผ่านบทบาทของการสื่อสารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้สึกรับประสิทธิภาพทางการเมือง ดังต่อไปนี้ ผ่าน

การสื่อสารมวลชน ในสื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุ, ผ่านการสื่อสารส่วนบุคคล ในสื่อบุคคลในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และครูอาจารย์ และผ่านสื่อเฉพาะกิจในสื่อกระจายเสียงหรือ ขบวนการ

ความไว้วางใจทางการเมือง

ความไว้วางใจทางการเมือง เป็นหลักพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน เพราะการปกครองแบบประชาธิปไตยนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน การที่ประชาชนมีความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในกระบวนการระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย รวมถึงความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นต่อนักการเมือง ที่อาสาเข้ามาบริหารประเทศด้วยนั้นย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเลือกตั้ง (Morris Rosenberg, 1956) ดังผลการวิจัยนี้ ที่พบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชน

ทั้งนี้ ในภาพรวม เยาวชนมีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับปานกลาง (รายละเอียดดูในภาคผนวก ก.) ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะมีการสนับสนุนหรือส่งเสริมให้เยาวชนมีความไว้วางใจทางการเมืองมากขึ้นกว่านี้ เพื่อประโยชน์ในระยะยาวในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในอนาคต ทั้งนี้โดยอาศัยพลังของการสื่อสารจากสื่อมวลชนทั้งสี่ประเภท คือ วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และนิตยสาร ในการสื่อสารระหว่างบุคคล ประเภทสื่อบุคคลในครอบครัว และครูอาจารย์ และในสื่อเฉพาะกิจ ประเภทกระจายเสียงหรือ ขบวนการ และการอภิปรายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง ซึ่งจากผลการศึกษานี้ พบว่า สื่อต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความไว้วางใจทางการเมืองให้เกิดแก่เยาวชน

ความสำนึกทางการเมือง

ความสำนึกในทางการเมือง คือความตระหนักว่าพลเมืองแต่ละคนควรที่จะปฏิบัติเช่นไรในฐานะที่เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง (เช่น การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) ด้วยความตระหนักในหน้าที่ของตนอย่างแท้จริง (Almond

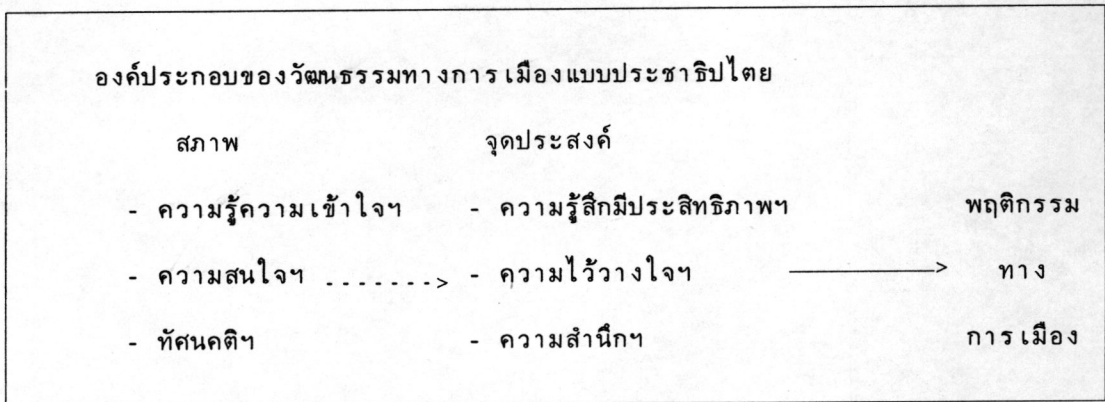
and Verba, 1966) ดังที่ พรศรี ใจชื่อ (2620) พบในการศึกษาวิจัยว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ ความสำนึกทางการเมือง ดังนั้น ผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยนี้ จึงสอดคล้องกับแนวคิด และงานวิจัยในอดีต อันเป็นการยืนยันสมมติฐานที่ว่า ความสำนึกทางการเมือง เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการไปสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยในภาพรวมแล้ว พบว่าเยาวชนมีความสำนึกทางการเมืองในระดับสูง (รายละเอียดดูในภาคผนวก ก.) ซึ่งนับว่าเป็นสัญญาณอันดีสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะนั่นหมายถึงเยาวชนซึ่งมีความสำนึกทางการเมืองสูง และเป็นผู้มีสิทธิมีเสียงในการปกครอง ก็คือประชาชนที่มีประสิทธิภาพในการเข้าร่วมการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง

การที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ ในระบบพื้นฐานของการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา คือ การที่บุคคลมีความเข้าใจข้อเท็จจริงทางการเมืองการปกครอง อันได้แก่ ความเข้าใจในสิทธิพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในการใช้อำนาจอธิปไตยทั้งสามด้าน คือ อำนาจอธิปไตยผ่านทางรัฐสภา อำนาจบริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการผ่านระบบการศาล ปัจจัยเหล่านี้น่าจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคลเข้าร่วมทางการเมือง (ณรงค์ ลินสวัสดิ์, 2624) ดังที่ วิชัย ไวหารดี (2624) พบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยพบว่าประชาชนที่มีความรู้ทางการเมืองสูงจะมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงด้วย เช่นเดียวกับ วิภาภรณ์ ปราโมช ณ อยุธยา (2619) และ พรศรี ใจชื่อ (2620) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งการวิจัยทั้งสองนี้ เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดลำปาง ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่ามิผลที่ได้มีความขัดแย้งกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยในอดีต เนื่องจาก พบว่าไม่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทางด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมืองระหว่างเยาวชนผู้ไปใช้สิทธิและผู้ไม่ไปใช้สิทธิ จึงสามารถสรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองไม่ใช่ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการไปใช้สิทธิออกเสียงของเยาวชน ซึ่งหมายความว่า

ว่า ไม่ว่าเยาวชนจะมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากหรือน้อยในระดับใด ก็ไม่มีผลต่อการที่เยาวชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้เนื่องจาก เยาวชนผู้ที่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิต่างก็มีระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในเกณฑ์เฉลี่ยที่ไม่แตกต่างกันจริงตามระดับนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นคนที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองก็อาจเป็นผู้ที่ไม่เข้าร่วมทางการเมืองก็เป็นได้ (โดยเกณฑ์เฉลี่ยแล้วพบว่า เยาวชนมีระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระดับปานกลาง)หรือแสดงให้เห็นว่า เยาวชนอาจไปใช้สิทธิด้วยปัจจัยผลักดันทางจิตวิทยาจากองค์ประกอบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านอื่นที่มีอิทธิพลมากกว่าความรู้ความเข้าใจทางการเมือง หรืออาจพิจารณาได้ว่า องค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง เป็นองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยแฝงมิใช่ปัจจัยโดยตรงในการทำให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้ให้พิจารณาจากแผนผังที่นักรัฐศาสตร์บางท่าน ได้เขียนแผนผังแสดงองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองไว้ดังนี้

ที่มา : อนุสรณ์ ลิ้มมณี (สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2539)

จากแผนผังดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอาจเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เป็นส่วนให้เกิด องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านจุดประสงค์ก็เป็นได้ ซึ่งองค์ประกอบในด้านนี้มีส่วนใกล้ชิดกว่าในทำให้เยาวชนเกิดพฤติกรรมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จึงกล่าวได้ว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเป็นปัจจัยแฝงในการกระตุ้นให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งก็เป็นได้ (ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มิได้มีการดู

ความสัมพันธ์ในประเด็นนี้ จึงน่าที่จะมีการศึกษาวิจัยกันต่อไปในอนาคต) นอกจากนี้การที่ความรู้ความเข้าใจเป็นองค์ประกอบที่ไกลจากพฤติกรรมทางการเมือง จึงอาจมีส่วนทำให้เยาวชนที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองไม่สามารถโยงถึงความสำคัญ และความจำเป็นที่ตนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ชัดเจนกว่าองค์ประกอบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านจุดประสงค์ก็อาจเป็นได้

จากผลการวิจัยนี้ อาจเป็นแนวทางทำให้สามารถสรุปแนวโน้มรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองของเยาวชนในกรุงเทพมหานครได้ว่า เยาวชนกรุงเทพมหานคร เป็นเยาวชนที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมการมีส่วนร่วม (Subjective Participant Political Culture) ตามที่ อัลมอนด์และเวอร์บา (Almond and Verba) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงระบบการเมืองที่ประชาชนบางส่วนเริ่มมีความสนใจ ที่ต้องการจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง คิดว่าตนเองมีบทบาท มีอิทธิพลที่จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ เช่นด้วยการสนใจที่จะไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง สนใจที่จะติดตามความเคลื่อนไหวของรัฐบาล เป็นต้น แต่ประชาชนอีกจำนวนหนึ่งยอมรับในอำนาจของรัฐบาล มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครองโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าในระดับใด (อ้างถึงใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และพลศักดิ์ จิรไกรศิริ, 2624) เช่นเดียวกับ เยาวชนในกรุงเทพมหานครที่ส่วนหนึ่งมีความรู้และมีความสนใจที่จะเข้าร่วมทางการเมือง เยาวชนในกลุ่มนี้เป็นเยาวชนที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งมีความรู้ความเข้าใจในการเมืองแต่ก็ไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งจัดได้ว่าเยาวชนกลุ่มนี้มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า ซึ่งควรที่จะได้มีการพิจารณาต่อไป ถึงปัจจัยอื่นที่ทำให้เยาวชนไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ทั้ง ๆ ที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง นอกเหนือจากเหตุผลทางจิตวิทยาที่น่าเสนอข้างต้น

จากการสอบถามเยาวชนถึงสาเหตุที่ทำให้ไม่ไปเลือกตั้งในการวิจัยนี้ พบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เยาวชนไม่ไปเลือกตั้ง เพราะติดธุระสำคัญ (ร้อยละ 43.7) สำหรับผู้วิจัยแล้วคิดว่าคำตอบนี้ไม่น่าจะเป็นเหตุผลที่ดีพอในการอธิบายพฤติกรรมดังกล่าว และยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าเยาวชนกลุ่มนี้ ไม่ให้ความสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ขาดจิตสำนึกในหน้าที่พลเมือง เพราะการเลือกตั้งในครั้งนี้ได้มีการณรงค์ให้ประชาชนมาใช้สิทธิออกเสียงเป็นเวลา 2 เดือน และในวันเลือกตั้งก็เป็นวันหยุดราชการด้วย ดังนั้น หากเยาวชนมีความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมจริง ก็ควรที่จะได้มีการจัดเวลาเอาไว้เพื่อการนี้โดยเฉพาะ

อีกทั้งการเลือกตั้งแต่ละครั้งก็ใช้เวลาไม่นานเท่าใดนัก อย่างไรก็ตามพบประเด็นที่น่าสนใจ ประเด็นหนึ่งว่า เยาวชนกลุ่มหนึ่งที่ไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตอบว่า เหตุที่พวกเขาไม่ไปเลือกตั้งเพราะเบื่อการเมืองไทย (ร้อยละ 20) ซึ่งน่าที่จะมีการวิจัยต่อไปถึงสาเหตุและวิธีการแก้ไขในประเด็นนี้ต่อไป

สรุปภาพรวม วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของ
เยาวชนในกรุงเทพมหานคร

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นปัจจัยทางจิตวิทยาที่มีบทบาทต่อการที่บุคคลจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมทางการเมือง จากผลการวิจัย พบว่า เยาวชนในกรุงเทพมหานครไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งด้วยองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านความไว้วางใจทางการเมือง ($P=9.33^{**}$) มากที่สุด รองลงมาคือ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ($P=8.64^{**}$) และความสำนึกทางการเมือง ($P=8.60^{**}$) ในลำดับที่สูง แม้ว่าทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และความสนใจทางการเมืองจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการไปใช้สิทธิ แต่ก็เป็นไปในค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันน้อยระหว่างผู้ไปใช้สิทธิและผู้ไม่ไปใช้สิทธิ ($P=6.07^{**}$ และ $P=4.03^{**}$ ตามลำดับ) จึงอาจกล่าวได้ว่า เยาวชนในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มที่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เพราะมีความไว้วางใจทางพรรคการเมืองและระบบการปกครองมากกว่าองค์ประกอบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านอื่น สาเหตุที่ทำให้เยาวชนกรุงเทพมหานครมีความไว้วางใจทางการเมือง ก็เพราะการเลือกตั้งในกรุงเทพมหานครเป็นการเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือแม้ว่าที่ผ่านมาประชาชนในกรุงเทพมหานครจะไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งกันน้อย แต่หลังจากการเลือกตั้งไปแล้วสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ที่ได้เลือกเข้าไปนั้นเป็นผู้ที่มีผลงานปรากฏเห็นเด่นชัดมากกว่า ส.ส. ในจังหวัดอื่น อาจเนื่องด้วย กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงที่เป็นที่จับตามองของนานาประเทศ อีกทั้งยังเป็นแหล่งรวมของความเจริญในด้านต่าง ๆ ส.ส. ที่เข้ามาทำงานในจังหวัดนี้จึงเป็น ส.ส. ที่ได้รับความสนใจจากประชาชนทั้งในและต่างประเทศ อันเป็นผลมาจากการที่สื่อมวลชนสร้างคุณค่า ยกยอบทบาทให้แก่ ส.ส. ผู้นั้นในทางอ้อมโดยการเสนอข่าวการทำงานของ ส.ส. บ่อย ๆ ในสื่อมวลชนด้วยส่วนหนึ่ง จากจุดนี้จึงอาจมีส่วนทำให้เยาวชนเกิดความไว้วางใจในระบบการเมือง และพรรคการเมืองที่จะเข้ามาทำ

งานเป็นตัวแทนของตนได้ ดังจะเห็นว่าจากการเลือกตั้งที่ผ่านมา ชาวกรุงเทพมหานครจะเลือก ส.ส. โดยพิจารณาพรรคเป็นหลัก และได้ตัดสินใจไว้นานแล้ว (กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2529) ซึ่งตรงกับการวิจัยของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2529) ที่พบว่า ชาวกรุงเทพมหานครส่วนมากจะลงคะแนนเสียงโดยเลือกเป็นพรรค และเมื่อนำมาเทียบเคียงกับผลการวิจัยในครั้งนี้ ก็พบเช่นกันว่า เยาวชนกรุงเทพมหานครนิยมเลือกพรรค (ร้อยละ 70.6) มากกว่าเลือกตัวบุคคล ทั้งนี้จากการเลือกตั้งที่ผ่านมาเป็นที่เด่นชัดว่าชาวกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ให้ความไว้วางใจใน 2 พรรคการเมืองใหญ่ คือ พรรคประชากรไทย และพรรคพลังธรรม ซึ่งได้รับการคาดเดาและเก็งล่วงหน้าจากสื่อมวลชนซึ่งเป็นผู้กระจายข่าวสารและให้ความสำคัญแก่พรรคทั้งสอง จึงอาจกล่าวได้ว่า เมื่อชาวกรุงเทพมหานครมีความไว้วางใจในพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นพิเศษอยู่แล้ว จึงทำให้ง่ายต่อการที่จะไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยเมื่อพิจารณาจากการสอบถามเยาวชนในด้านความไว้วางใจทางการเมือง พบว่า เยาวชนมีความไว้วางใจทางการเมืองในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณารายละเอียดย่อยเป็นรายข้อ พบประเด็นที่น่าสนใจว่า เยาวชนมีความเชื่อถือในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.0 และ 4.2) และยังเชื่อว่านักการเมืองที่อาสาทำงานให้ประชาชนเป็นผู้ที่สามารถทำงานและแก้ไขปัญหาบ้านเมืองได้ดี รวมทั้งการปฏิบัติงานเท่าที่ผ่านมาของ ส.ส. นั้นมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมด้วย (ค่าเฉลี่ย = 3.1) นอกจากนี้เยาวชนในกรุงเทพมหานครยังมีความเลื่อมใสในพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง และติดตามผลงานของพรรคนั้นมาตลอด (ค่าเฉลี่ย = 3.1) นอกจากนี้เยาวชนจะมีความไว้วางใจทางการเมืองแล้ว เยาวชนกรุงเทพมหานครยังเป็นผู้ที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองในระดับมากด้วย (ค่าเฉลี่ย = 4.03) เนื่องจากเยาวชนสามารถมีอิทธิพลต่อรัฐบาลและนักการเมืองโดยผ่านการสื่อสารและวิธีการต่างๆ ได้ ทั้งนี้เพราะกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งรวมของการสื่อสาร และกระบอกเสียงที่จะไปถึงรัฐบาลได้ง่ายกว่าจังหวัดอื่น ประกอบกับการที่เยาวชนเป็นผู้ที่มีการศึกษาดี คือส่วนใหญ่อยู่ในระดับอุดมศึกษาขึ้นไป ซึ่งการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เยาวชนเป็นผู้ที่มีความคิดที่เป็นเหตุผล มีความเชื่อมั่นในความคิดและพลังของตน รวมทั้งในวัยนี้เป็นวัยที่กล้าคิด กล้าแสดงออก เพื่อให้สังคมยอมรับในความเป็นผู้ใหญ่ของตนด้วย ปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นพลังผลักดันให้เยาวชนมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ซึ่งผลักดันให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในครั้งนี้

องค์ประกอบอันหนึ่งที่น่าสนใจ คือ ความสำนึกทางการเมืองของเยาวชน ซึ่งพบว่า

เยาวชนมีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.84) โดยเมื่อพิจารณารายข้อ เยาวชนเห็นว่าหน้าที่ที่สำคัญของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย คือการไปเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ย = 4.3) และเห็นว่าการเลือกตั้ง เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย = 4.2) ดังนั้น การเลือกตั้งจึง เป็นสิ่งที่เยาวชนเห็นว่า เป็นสิ่งที่ต้องทำไม่ทำไม่ได้ (ค่าเฉลี่ย = 4.1) และที่สำคัญคือเยาวชนมองเห็นว่าการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวเองด้วย (ค่าเฉลี่ย = 4.4) ซึ่งทำให้อาจสรุปได้ว่า เยาวชนกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ที่เข้ามาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างมีจิตสำนึกแบบประชาธิปไตยแท้จริง คือเข้าใจว่าการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อตน ดังนั้นความสำนึกในการเข้ามาใช้สิทธิออกเสียงจึง เป็นสิ่งจำเป็น เพราะฉะนั้นการลงคะแนนเสียงในความหมายของเยาวชนจึงมิใช่เป็นเพราะความสำนึกในหน้าที่โดยไม่เข้าใจความสำคัญของการเลือกตั้ง ดังเช่นการวิจัยในอดีตของ สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ที่พบว่า ผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียง เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่เท่านั้น หรือการวิจัยของ ร.ต.อ. อุทัยวรรณ แก้วสะอาด ที่พบว่าข้าราชการตำรวจในสังกัดนครบาลไปลงคะแนนเสียง เพราะเป็นหน้าที่อันหนึ่ง ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบในระบอบการเมือง (อ้างถึงใน จุฎุสภาพ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2527) จากเหตุผลข้างต้นทำให้สามารถเห็นแนวโน้มต่อไปของการเมืองไทยในอนาคตที่จะเป็นการเมืองที่มีการจากหลักความเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น เพราะเยาวชนคนรุ่นใหม่มีจิตสำนึกที่จะเข้าร่วมในการปกครอง ด้วยความสำนึกว่าการเมืองนั้นมีผลต่อตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของคนรุ่นก่อน อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้อาจสรุปได้แน่นอนคงจะต้องมีการพิจารณาและวิเคราะห์ในองค์ประกอบอื่นต่อไป เช่น เยาวชนอาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามการชักจูงของบิดามารดา หรือกลุ่มเพื่อน เป็นสำคัญ และอาจไปเลือกโดยมิได้พิจารณาถึงนโยบายที่แท้จริงของแต่ละพรรคการเมือง เป็นเพียงการเลือกตามความคิดของบิดามารดาหรือกลุ่มเพื่อนเท่านั้น (ดังที่ได้อภิปรายไว้ในตอนต้น) ซึ่งประเด็นนี้ก็ยังไม่สามารถสรุปได้ในงานวิจัยชิ้นนี้เช่นกัน อีกทั้งยังไม่มียานวิจัยใดมาสรุปเสริมในแนวคิดนี้ ดังนั้นในประเด็นนี้ควรที่จะได้นำไปศึกษาวิจัยต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในด้านความไว้วางใจทางการเมือง เมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อพบว่าเยาวชนมีการแบ่งคำตอบออกเป็น 2 แนวใหญ่ๆ ที่มีความขัดแย้งกัน กล่าวคือ เมื่อถามถึงความไว้วางใจในตัวนักการเมืองและรัฐบาลจากการทำงานที่ผ่านมา พบว่าคำตอบในส่วนนี้มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลางเท่านั้น (คือตั้งแต่ 2.2-2.9) แสดงว่า เยาวชนมีการมองภาพระบบการ

เมืองในสภาพความเป็นจริงมากขึ้น จึงให้ความไว้วางใจในส่วนนี้น้อย แต่ในด้านความไว้วางใจในระบบการเมืองการปกครองทั่วไปพบว่าเยาวชนให้ความไว้วางใจในระดับสูง (คำตอบในช่วงนี้อยู่ในระหว่าง 3.1-4.2) ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า เยาวชนที่เข้ามาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เพราะมีความไว้วางใจในระบบการเมืองการปกครองและระบบพรรคการเมือง มากกว่ามองจากตัวบุคคลทางการเมือง ซึ่งเป็นเหตุผลที่สอดคล้องกับการที่เยาวชนเลือกพรรคการเมืองมากกว่าตัวบุคคลด้วย อย่างไรก็ตามประเด็นที่ผู้วิจัยค้นพบนี้ อาจจะไม่เป็นข้อสรุปยืนยันชัดเจนควรที่จะได้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้อย่างละเอียดต่อไป เพื่อนำมาสรุปรวมต่อไป

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกว่า องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านสภาพ คือ ทศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ความสนใจทางการเมืองและความรู้ความเข้าใจทางการเมือง เป็นแรงผลักดันให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งน้อยกว่า (หรือไม่มีแรงผลักดันเลย เฉพาะในความรู้ความเข้าใจทางการเมือง) องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านวัตถุประสงค์ จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองคือการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในระดับที่ไม่เท่ากัน กล่าวคือ ทศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และ ความสนใจทางการเมืองมีค่าความแตกต่างน้อยกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ซึ่งตรงกับการวิจัยของ จรุง สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2526) ที่พบว่า ความสนใจทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และพบว่าความรู้ความเข้าใจทางการเมืองไม่มีส่วนผลักดันให้เยาวชนไปเลือกตั้ง

องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

สภาพ	จุดประสงค์	
- ความรู้ความเข้าใจ	- ความรู้สึกมีประสิทธิภาพ	พฤติกรรม
- ความสนใจ	- ความไว้วางใจ	→ ทาง
- ทศนคติ	- ความสำนึก	การเมือง

ผลที่ได้อาจเนื่องจาก เมื่อพิจารณาจากแผนผังข้างต้นจะเห็นว่า องค์ประกอบของ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านสภาพนั้น เป็นองค์ประกอบที่ไกลจากพฤติกรรมทางการเมือง หรืออาจกล่าวได้ว่าสภาพขององค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อาจมีผล (หรือไม่มีผล) ต่อการทำให้เกิดองค์ประกอบในด้านจุดประสงค์ ก่อนที่จะเกิดเป็น พฤติกรรมทางการเมืองต่อไป จึงทำให้องค์ประกอบในด้านสภาพดังกล่าวมีอิทธิพลน้อยกว่าองค์ ประกอบทางด้านจุดประสงค์ซึ่งใกล้ชิดกับการ เกิดพฤติกรรมมากกว่า

สรุปท้ายบท

จากผลการวิจัยทั้งหมดทำให้มองเห็นภาพได้ว่าการสื่อสาร เข้ามามีบทบาทการผลักดันให้เกิด พฤติกรรมทางการเมืองทั้งในระยะสั้น (โดยทางตรง) และระยะยาว (โดยทางอ้อม) กล่าวคือ ใน ระยะยาว การสื่อสารมีบทบาทสำคัญในกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองโดยผ่านตัวแทน (Agents) ในระดับต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งแต่ละตัวแทนก็มีบทบาทในการสร้างองค์ประกอบของ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันไป ซึ่งพบว่าสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์ จะมามีบทบาทเด่นชัดมากที่สุด รองลงมาคือบุคคลในครอบครัว โดยองค์ประกอบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยจะเป็นส่วนผลักดันให้เยาวชนเกิดพฤติกรรมทางการเมือง ในที่นี้คือการ ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นพลังของการสื่อสารในทางอ้อมที่มีการสั่งสม เป็นระยะเวลายาวนาน นอกจากการสื่อสารจะทำให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองในทางอ้อมแล้ว ในทางตรงก็พบเช่นกันว่าการสื่อสาร เป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งที่ผลักดันให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียง เลือกตั้งรองลงมาจากองค์ประกอบทางวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยพบว่า ใน ภาพรวม สื่อบุคคลมีบทบาทในการกระตุ้นให้เยาวชนไปใช้สิทธิมากกว่าสื่อมวลชน ซึ่งเป็นไปตาม ทฤษฎีที่ว่า สื่อบุคคลมีประสิทธิผลในการโน้มน้าวใจได้มากกว่าสื่อมวลชน (Rogers and Shoemaker, 1971) โดยสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือบุคคลในครอบครัว รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ กลุ่มเพื่อน วิทยุโทรทัศน์ และครูอาจารย์ ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังพบว่า เยาวชนในวัยนี้มีความรู้ ความรู้สึก และความนึกคิดทางการเมืองทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เยาวชนมี เนื่อง จากช่วงอายุ 18-19 ปี ในช่วงปลายของวัยรุ่นที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ จึงมีการ

แสดงความสนใจทางการเมือง และเข้ามามีบทบาททางการเมืองเพื่อต้องการให้ตนเองได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ดังที่ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2526) อภิปรายไว้ว่า ในช่วงปลายของอายุวัยรุ่น บุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและเข้าเกี่ยวข้องกับการเมืองในลักษณะต่างๆ มากขึ้น มีการแสดงออกถึงความสนใจทางการเมือง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การเข้าสังกัดพรรคการเมืองและองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ซึ่งเท็ด แอปเปอ์ เสนอว่า ช่วงอายุนี้เป็นช่วงอายุที่บุคคลกำลังจะสร้างเอกลักษณ์ที่มีความหมายและแสวงหาบทบาทที่เหมาะสมในสังคม (Ted Tapper, 1971) ซึ่งการแสดงออกในลักษณะที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองก็เป็นวิถีทางหนึ่งที่เยาวชนสามารถใช้เป็นการแสวงหาเอกลักษณ์และบทบาทที่เหมาะสมของตนในสังคมได้ ทั้งนี้สื่อต่างๆ ก็ควรที่จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คุณค่าในบทบาทที่เยาวชนควรมีต่อสังคม เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เยาวชนเห็นคุณค่าและตระหนักในบทบาทนั้น และเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองในที่สุด เช่น การให้คุณค่าแก่การที่เยาวชนเข้าใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชนแล้ว พบว่า เยาวชนกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มที่จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพโรฟ้าผสมการมีส่วนร่วม เนื่องจากพบว่า เยาวชนส่วนหนึ่งมีองค์ประกอบทางวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่เหมาะสมกับการได้รับการขยายฐานสิทธิในการเลือกตั้ง และเป็นกลุ่มที่มีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยจิตวิญญาณแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีเยาวชนอีกส่วนหนึ่งที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแต่ก็ไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพโรฟ้า ซึ่งควรที่จะได้หาสาเหตุและวางแผนรณรงค์ให้เยาวชนในส่วนนี้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การสื่อสารในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารเฉพาะกิจ ต่างก็มีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในประเด็นที่แตกต่างกัน และการที่จะทำให้การสื่อสารนั้นสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการนั้นก็ย่อมต้องพิจารณาในองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน กล่าวคือ ในด้านความพร้อมของผู้ส่งสารและผู้รับสาร เนื้อหาสารที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และช่องทางการสื่อสารที่เลือกใช้ ผลของการวิจัยที่ได้รับนั้น นอกจากจะทำให้ทราบถึงบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของเยาวชนแล้ว ผลที่ได้จากการวิจัยนี้ยังอาจนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการเมืองของประเทศให้เป็นประชาธิปไตยจากรากฐานมากขึ้น ทั้งนี้โดยอาศัยการสื่อสาร กล่าวคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจนำผลการวิจัยนี้ไปประกอบการวางแผนในการใช้การสื่อสารเพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนได้ อันจะเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีจิตสำนึกที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

2. จากผลการศึกษา จะเห็นว่าสื่อมวลชนมีบทบาทอันสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในด้านการเมือง โดยการให้ข่าวสาร ความรู้ เสนอแนะสิ่งใหม่ๆ มุมมองใหม่ๆ แก่ประชาชนในวงกว้าง และยังสื่อมวลชนแสดงบทบาทและหน้าที่ด้วยจิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อสังคมมากเท่าใด สื่อสารมวลชนก็จะเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพยิ่งในการพัฒนาประชาชนในทางการเมืองมากขึ้นเท่านั้น ในยุคสังคมข่าวสารเช่นปัจจุบัน เยาวชนให้ความสนใจในการเปิดรับสื่อมวลชนในอัตราที่สูงมาก โดยเฉพาะวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ แต่สิ่งที่เยาวชนสนใจส่วนใหญ่จะเป็นด้านความบันเทิงมากกว่าสาระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาระทางการเมือง

ในจุดนี้หากมองในแง่ผู้ส่งสาร สื่อมวลชนเองก็ควรเน้นบทบาททางด้านการให้สาระความรู้ทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น อย่างเช่น หนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่สามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับสารต่าง ๆ ที่ต้องการสื่อได้อย่างดีด้วยตัวอักษรและภาพ ผู้ผลิตควรที่จะได้มีการเพิ่มเนื้อที่คอลัมน์ ที่เป็นข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และปัญหาของสังคม ตลอดจน

บทวิจารณ์ บทวิเคราะห์และความคิดเห็นต่าง ๆ ให้มากขึ้น ด้านวิทยุกระจายเสียง ซึ่งเป็นสื่อที่บุคคลในทุกระดับสังคมสามารถหาซื้อไว้เป็นเจ้าของและสามารถเปิดรับได้สะดวกที่สุด แต่กลับมีบทบาทน้อยในทางการเมือง แม้ว่าปัจจุบันจะมีแข่งขันกันนำเสนอข่าวสารเกาะติดสถานการณ์ทุก ๆ ชั่วโมงหรือทุก ๆ ครึ่งชั่วโมงในบางสถานี รวมทั้งมีรายการที่เป็นการวิเคราะห์หรือวิจารณ์เหตุการณ์บ้านเมืองบ้างก็ตาม แต่ก็เป็นส่วนน้อยเฉพาะบางสถานีเท่านั้น ซึ่งสถานีอื่นส่วนใหญ่จะเน้นทางด้านบันเทิงมากกว่า ส่วนวิทยุโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่มีนำเสนอได้ทั้งภาพและเสียง ที่มีความดึงดูดใจมากที่สุดในการสื่อสารมวลชนอื่น ๆ ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับวิทยุกระจายเสียง คือเน้นด้านบันเทิงมากกว่าสาระทางการเมือง และสุดท้ายคือ นิตยสารซึ่งพบว่า เป็นสื่อที่ให้ประโยชน์ทางการเมืองน้อยที่สุดในการวิจัยครั้งนี้ ดังจะเห็นว่านิตยสารที่เป็นนิตยสารการเมืองเต็มตัวนั้น แทบจะไม่มีเลยในเมืองไทย เท่าที่พบจะเป็นเพียงคอลัมน์ ข่าวเล็ก ๆ ที่แทรกอยู่ในบางตอนของนิตยสารทั่วไป หรือไม่กี่เป็นคอลัมน์ สัมภาษณ์นักการเมือง เสียเป็นส่วนใหญ่

นอกจากปริมาณการนำเสนอสาระทางการเมืองของสื่อมวลชนที่มีน้อยแล้ว เมื่อมองในด้านคุณภาพ คอลัมน์หรือรายการที่เกี่ยวกับสาระทางการเมืองการปกครองที่มีอยู่บ้างก็ดูจะไม่พิถีพิถันที่จะสร้างให้เป็นที่น่าสนใจ มีการนำเสนอที่เชื่อถือได้ และมีคุณภาพอย่างแท้จริง ดังนั้นสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชนควรที่จะให้ความสำคัญกับหน้าที่ในการสร้างการเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งจะถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้รับสาร ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การนำเสนอข่าวสารทางการเมืองในมุมมอง และรูปแบบที่น่าสนใจ เพื่อไม่ทำให้เยาวชนเห็นว่า เรื่องการเมืองเป็นเรื่องที่เข้าใจยากหรือน่าเบื่อ รวมทั้งนำเสนอเนื้อหาที่สร้างทัศนคติในทางบวกต่อระบบการเมืองและมีความหวังที่จะเข้าร่วมในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อบกพร่องที่มีอยู่ เพื่อนำไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น ตลอดจนเปิดช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น เพื่อสนับสนุนให้เกิดความสนใจทางการเมืองและความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (ซึ่งบางรายการก็มีอยู่บ้าง แต่ก็ยังจัดว่ามีน้อยเมื่อเทียบกับรายการบันเทิง) นอกจากนี้สื่อมวลชนควรนำเสนอข่าวสารและการวิเคราะห์ที่มีเหตุผล เชื่อถือได้ ถูกต้องตามความเป็นจริง ตลอดจนใช้รูปแบบที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

หากมองในแง่ผู้รับสารแล้ว ก็แสดงให้เห็นว่าเยาวชนไทยยังขาดความกระตือรือร้น สนใจ ข่าวสารการเมืองน้อยมาก สมควรที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรในระดับต่าง ๆ ของสังคมที่มีส่วนในการพัฒนาการเมืองไทย จะได้ศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมให้เยาวชนมีความสนใจในการเมืองการปกครองมากขึ้นต่อไป

3. สำหรับการสื่อสารระหว่างบุคคลในระดับครูอาจารย์นั้น จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะยังเป็นนักเรียน นิสิตนักศึกษาอยู่ แต่ก็มีระดับการสื่อสารทางการเมืองในระดับน้อยที่สุด นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าครูอาจารย์มีบทบาทในการส่งเสริมการเมืองน้อย ซึ่งในส่วนนี้ ครูอาจารย์ควรที่จะมีบทบาทในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนมากขึ้น โดยการจัดสภาพการเรียนรู้การสอนโดยนำ เหตุการณ์ปัจจุบันที่เป็นปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม มาใช้เป็นบทเรียน โดยให้นักเรียน นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสฝึกทักษะในการวิเคราะห์ วิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะมีส่วนสร้างให้เยาวชนเกิดความรู้ทางการเมืองและเกิดความสนใจทางการเมืองตามสภาพที่เป็นจริง อันเป็นการพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่เน้นการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากกว่าการบรรยายและการท่องจำดังที่ผ่านมา และที่สำคัญคือตัวครูอาจารย์เองนั้น ก็จะต้องเป็นผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองการปกครอง มีความกระตือรือร้นในการที่จะค้นคว้าหาความรู้ ติดตามข่าวสาร เหตุการณ์เกี่ยวกับการเมืองการปกครองทั้งภายในและภายนอกประเทศ ครูอาจารย์ที่มีความรอบรู้ทันเหตุการณ์ย่อมเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความคิด ความเชื่อในทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

ส่วนการสื่อสารในครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานและเป็นสถาบันแรกในการอบรมกล่อมเกล่าทางการเมืองนั้น จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า บุคคลในครอบครัวมีอิทธิพลอย่างสูงในการผลักดันให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ทางการเมืองควรที่จะได้หันมารณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยผ่านทางครอบครัวมากขึ้น ไม่ว่าจะ เป็นในระดับการให้ความรู้ หรือลงลึกถึงระดับพฤติกรรมต่อไป

สำหรับการสื่อสารในกลุ่มเพื่อนนั้นก็มีความสำคัญเป็นอันดับรองลงมาจากครอบครัว เนื่องจากเยาวชนวัยนี้ เป็นวัยที่มีความสัมพันธ์ผูกติดอยู่กับกลุ่มเพื่อน เป็นอย่างมาก การปลูกฝังความ

คิดความเชื่อทางการเมืองในกลุ่มเยาวชนจึงเป็นประโยชน์อย่างมาก เพราะเยาวชนจะได้เผยแพร่ความคิดนั้นๆ สู่เพื่อนถึงเพื่อนต่อๆ กันไปในวงกว้างขึ้น เพราะฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหันมารณรงค์ให้เยาวชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านต่าง ๆ มากขึ้น อาจเริ่มจากกลุ่มเล็กๆ และเยาวชนนั้นจะขยายสานต่อกันเองในวงกว้างจากเครือข่ายกลุ่มเพื่อนต่อไป ดังเช่น ในปัจจุบันได้มีการรวมตัวขององค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อการพัฒนาการเมืองในทางอ้อมโดยอาศัยพลังของเยาวชนกลุ่มหนึ่งที่รวมตัวกันเพื่องานพัฒนาในด้านต่างๆ โดยยึดแนวคิดประชาธิปไตยเป็นหลัก เช่น กลุ่มเยาวชนเพื่อการพัฒนา Y.T. หรือกลุ่มคณะละครมะขามป้อม เป็นต้น กลุ่มเยาวชนเหล่านี้จะได้รับแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองในทางอ้อม และอาจชักชวนเพื่อน ๆ ในกลุ่มเดียวกันให้เข้ามาร่วมกิจกรรม หรือเป็นผู้กระจายความคิดทางการเมืองให้แก่เพื่อนในรุ่นเดียวกันต่อไปได้

4. ในด้านบทบาทของสื่อเฉพาะกิจ กับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และส่งเสริมการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชนนั้น จากการศึกษาพบว่า สื่อเฉพาะกิจมีบทบาทเล็กน้อยในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้เยาวชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง แสดงว่าสื่อเฉพาะกิจในการเลือกตั้งครั้งนี้มีบทบาทในด้านการเน้นย้ำหรือเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อันเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในทางอ้อม แต่ไม่มีผลโดยตรงกับการรณรงค์ให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (การไปใช้สิทธิออกเสียง) เพราะฉะนั้นหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องการที่จะรณรงค์ให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ควรที่จะพิจารณาใช้สื่อมวลชนและสื่อบุคคลมากกว่าสื่อเฉพาะกิจ แต่หากต้องการใช้สื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อเสริม ก็ควรนำมาใช้เมื่อจัดเป็นกิจกรรมรณรงค์ที่มีระยะเวลาที่แน่นอน มีจุดประสงค์และกลุ่มเป้าหมายที่แน่ชัด โดยต้องพิจารณาความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย และลักษณะเฉพาะของแต่ละสื่อ

6. การใช้การสื่อสารเพื่อพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตย โดยการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองนั้น ควรที่จะได้มีการ

วางแผนปฏิบัติในระยะยาวและต่อเนื่อง ตั้งแต่การสื่อสารในระดับครอบครัว สถานศึกษา การสื่อสารมวลชน จนถึงพรรคการเมืองต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและใช้เวลานาน และการสื่อสารดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลอย่างทันที แต่อาจจะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว ดังจะเห็นได้จาก จากการวิจัยในครั้งนี้ ทศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ไม่มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารในระดับใดเลย ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารมวลชน การสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารเฉพาะกิจ ทั้งๆ ที่น่าจะเกิดขึ้นในส่วนตัวส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตามกลับพบว่า เยาวชนที่ไปเลือกตั้งมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากกว่า เยาวชนที่ไม่ไปเลือกตั้ง นั้นแสดงว่า แม้การสื่อสารในระดับดังกล่าวจะไม่ได้สร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่ก็มิได้หมายความว่า เยาวชนไม่มีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เสียเลย ทั้งนี้เพราะ การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาถึงถึงกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองในระดับลึก กล่าวคือ ตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียน ลักษณะของกลุ่มอ้างอิงที่เยาวชนสังกัด ฯลฯ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อาจเกิดขึ้นในกระบวนการระดับลึกดังกล่าวซึ่งสั่งสมมาเป็นเวลานานก็ได้ ดังนั้นตัวแทนต่าง ๆ ในสังคมที่มีส่วนในการอบรมกล่อมเกล่าทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นในระดับครอบครัว สถานศึกษา การสื่อสารมวลชน และพรรคการเมืองต่าง ๆ ควรที่จะได้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่สอดคล้องและประสานกัน เพื่อให้เกิดผลสูงสุดในการสร้างให้เยาวชนหรือเด็กในรุ่นต่อมา เป็นผู้ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง อันเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางการเมืองควรที่จะได้ร่วมกันวางแผนในระยะยาวเพื่อการนี้โดยเฉพาะ

6. ปัจจัย "การศึกษา" เป็นปัจจัยพื้นฐานหนึ่งที่น่ามาพิจารณาประกอบในการวางแผนพัฒนาการเมืองไทยให้พลเมืองมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากขึ้น ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีการศึกษาสูงมักจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในด้านต่าง ๆ สูงด้วย อันเป็นการพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าถ้าประชาชนได้รับการศึกษาที่ดีตามลำดับ ประชาชนก็จะสามารถพัฒนาวัฒนธรรม

ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้ ดังนั้นการกระจายการศึกษาให้แก่ประชาชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาการเมือง

7. การใช้สื่อเพื่อการพัฒนาการเมือง ควรที่จะได้มีการใช้สื่อร่วมกัน เพราะสื่อแต่ละชนิดต่างก็มีคุณสมบัติที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ สื่อมวลชนมีคุณสมบัติเด่นในด้านการให้ความรู้ ในขณะที่สื่อบุคคลมีคุณสมบัติเด่นในด้านการโน้มน้าวใจ และสื่อเฉพาะกิจเป็นการเน้นย้ำเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เกิดความตระหนักมากขึ้น ดังนั้นในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดแก่ประชาชน ควรที่จะได้มีการพิจารณาการใช้สื่อประเภทต่างๆ ให้มีความสอดคล้องและประสานกันกับองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในแต่ละองค์ประกอบด้วย สำหรับในการวิจัยนี้ พบว่าสื่อมวลชนที่เป็นตัวการหลักที่โดดเด่นในการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนในกรุงเทพมหานคร คือ วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ส่วนสื่อบุคคล ได้แก่ บุคคลในครอบครัว และกลุ่มเพื่อน ส่วนสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ ไปสเตอร์หรือแผ่นป้าย ขบวนการหรือรถกระจายเสียง และการอภิปรายหาเสียงเลือกตั้ง รองลงมาตามลำดับ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่ได้พิจารณาสื่อดังกล่าวในการวางแผนการพัฒนาการเมืองโดยใช้การสื่อสาร

นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่จะขาดมิได้ในการวางแผนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาให้ได้ประโยชน์สูงสุด ก็คือ การวิเคราะห์ผู้รับสารถึงความต้องการและความสนใจในการเปิดรับสื่อต่างๆ ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามปัจจัยประชากรศาสตร์ อันได้แก่ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ ของผู้รับสาร

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะผลของการสื่อสารที่เกิดขึ้นในตัวผู้รับสารเท่านั้น ซึ่งหากจะให้การศึกษาการสื่อสารในกระบวนการสังคมปริทัศน์สังคมทางการเมืองสมบูรณ์มากขึ้น ควรจะได้มีการศึกษาวิจัยถึงตัวผู้ส่งสาร และเนื้อหาสารด้วย

2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาถึงซึ่งถึงกระบวนการสังคมประกิตทางการ เมืองในระดับ ลึก กล่าวคือ ตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียน ลักษณะ ของกลุ่มอ้างอิงที่เยาวชนสังกัด ฯลฯ ดังนั้น จึงน่าจะมีการศึกษาวิจัยในส่วนนี้อย่างลึกซึ้งต่อไป เพื่อให้การศึกษากระบวนการสังคมประกิตทางการ เมือง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ เกิด ประโยชน์มากที่สุด

3. น่าที่จะได้มีการศึกษาต่อไป ถึงอิทธิพลของการสื่อสารระหว่างบุคคลในระดับต่าง ๆ ที่มี ผลต่อรูปแบบการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชน เพื่อตรวจสอบว่าเยาวชนมีการเลือก พรรคการเมืองเหมือนบิดามารดา กลุ่มเพื่อน หรือครูอาจารย์หรือไม่ ซึ่งเป็นการตรวจสอบทฤษฎี การเรียนรู้ทางการเมืองโดยการเลียนแบบ (Identification Model) ของโรเบิร์ต เซสส์ และจูดิธ ธอร์นีย์ ด้วย (อ้างถึงใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุคติพันธ์, 2526)

4. น่าที่จะการศึกษาต่อไปถึงปัจจัยอื่น (นอกเหนือจากการ เปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆและ องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย) ที่มีส่วนผลักดันให้เยาวชนไปใช้สิทธิ ออกเสียงเลือกตั้ง เช่น ในทางรัฐศาสตร์ อาจพิจารณาจากปัจจัย ความผูกพันหรือความนิยมที่ บุคคลมีต่อพรรคการเมือง ความโน้มเอียงที่บุคคลมีต่อประเด็นในการหาเสียงเลือกตั้ง ความโน้ม เอียงหรือความนิยมที่บุคคลมีต่อผู้สมัคร ส่วนในทางนิเทศศาสตร์ ก็พิจารณาได้จากอิทธิพลของ การสื่อสารในระดับต่างๆ ที่มีผลต่อปัจจัยดังกล่าว

5. น่าที่จะได้มีการศึกษา เปรียบเทียบความแตกต่าง ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง และการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยระหว่างวัยรุ่น และวัยอื่น ๆ เพื่อที่จะได้นำ ผลมาประกอบในการวางแผนการพัฒนาทางการเมืองให้เหมาะกับคนแต่ละช่วงวัยต่อไป

6. น่าที่จะได้มีการศึกษา เปรียบเทียบความแตกต่าง ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง และการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยระหว่างเยาวชนในแต่ละท้องถิ่น ของประเทศ ไทยด้วย ทั้งนี้เพื่อนำมาสรุปประจักษ์ (Generalize) ถึงรูปแบบโดยรวมของการ เปิดรับข่าว

สารทางการเมืองและการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชนไทย

7. น่าที่จะได้มีการศึกษาแบบแผน และลักษณะของสังคมไทยว่ามีส่วนหรือไม่ อย่างไร ต่อ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย